

Sikten klarnar

Unionen om konjunkturen hösten 2025

Innehållsförteckning

Chefsekonomen har ordet	2
Sikten klarnar.....	4
Unionens Branschbarometer	9
Inflation	15
Arbetsmarknad.....	17
Fördjupning: Arbetsmarknad i förändring?.....	22
Fördjupning: AI-implementering hittills på svensk arbetsmarknad	25
Prognossammanställning.....	29

Rapporten har skrivits av Tobias Brännemo, Simon Froster Delbom, Tobias Lundquist och Jon Tillegård vid Unionens enhet för avtal och politik. Sista korrigeringsdatum var 10 november.

Chefsekonomen har ordet

Efter flera år av minst sagt svårnavigerat ekonomiskt landskap börjar nu dimmorna vid horisonten att skingras. Den osäkerhet som försatte delar av ekonomin i vänteläge i våras ser ut att lättas när de amerikanska hoten om tullar har blivit färre och uppgörelser som klargör vilka nivåer som gäller har blivit fler. En betydande osäkerhet kvarstår dock, inte minst med anledning av att sättet vissa av tullarna infördes på kan komma att ogiltigförklaras av USA:s högsta domstol. I Sverige har Riksbanken sänkt styrräntan från 4,0 till 1,75 procent och signalerar nu att de avser låta räntan förbli på den nivån under en längre tid. Regeringen, som under denna mandatperiods första år var väldigt passiv av oro för den då höga inflationen, har till slut börjat föra en expansiv finanspolitik.

Med tre år kvar av president Trumps mandatperiod är det kanske vanskligt att göra denna förutsägelse – men efter flera år av återkommande externa påfrestningar går det nu att ha förhoppningar om att den svenska ekonomin ges chansen att återgå till något av ett mer normalläge.

Under tiden när krishantering och konjunkturstabilisering har stått i fokus har det också hänt andra saker som är minst lika viktiga att belysa. I den här rapporten ägnar vi därför två fördjupningar åt hur de senaste årens skeenden har påverkat svensk arbetsmarknad. Dels gällande hur utvecklingen varit avseende jobbtillväxt och arbetslöshet för olika typer av arbeten, dels hur AI har påverkat den svenska ekonomin och arbetsmarknaden.

Tjänstemännens utveckling allt viktigare för arbetsmarknaden i stort

Det framträder där en bild av att lågkonjunkturs negativa effekter på arbetsmarknaden har skett i två faser. Till en början var det isolerat till uppsägningar kopplat till det minskade bostadsbyggandet – men ju mer utdragen lågkonjunkturen blev, desto bredare drabbades också arbetsmarknaden. Det syns i vår uppdelning av de arbetslösa efter utbildningsnivå där högutbildade drabbats mer än tidigare och det syns i att förändringen av arbetslösheten har varit större i tjänstemannafackens a-kassor än i arbetarfackens.

Tjänstemännens andel av de sysselsatta har ökat under flera decennier – svensk arbetsmarknad består nu i stort sett av dubbelt så många tjänstemän som arbetare. Men de senaste två åren har denna långvariga trend med ständigt stigande andel tjänstemän brutits, ökningen har planat ut och andelen till och med minskat något.

Att arbetslösheten för högutbildade och tjänstemän ökat i högre utsträckning än för arbetare skiljer sig från tidigare lågkonjunkturer. Skillnaden mot till exempel finanskrisen är i det avseendet slående. Och det har alltså lett till ett trendbrott i att andelen tjänstemän bland de sysselsatta har slutat att öka. Frågan är om detta är ett bestående skifte eller mer av en tillfällig effekt under denna lågkonjunktur. Arbetskraftens utbildningsnivå har i allmänhet ökat kraftigt de senaste decennierna. Om en allt större andel av de anställda är tjänstemän och högutbildade är det kanske rimligt att dessa grupper också kommer att vara mer vanligt förekommande bland de som blir arbetslösa i

lågkonjunkturer. Vi bedömer att det är något som kommer att bestå i framtiden.

Samtidigt är det såklart även intressant att försöka reda ut om de senaste årens utveckling har påverkats av AI. För att söka svar på det har vi undersökt hur sysselsättningen har utvecklats i olika yrkesgrupper och i olika branscher. Yrkesuppdelningen visar att antalet anställda inom administration och kundtjänst har minskat relativt kraftigt sedan 2023. Det är en grupp som sedan en längre tid har pekats ut som särskilt exponerad för den automatisering som teknikutvecklingen möjliggör. Det är inte omöjligt att dessa effekter har accelererats genom införandet av AI.

Branschuppdelningen visar att antalet anställda har minskat inom IT och kommunikation, där störst påverkan hittas bland programvaruproducenter. Det är en bransch där vi vet att AI-verktyg kan effektivisera många arbetsuppgifter. Däremot har det inte skett en minskning av antalet anställda inom andra branscher som brukar pekas ut som sådana där möjligheten till AI-implementering är stor. Exempel på sådana branscher där antalet anställda istället har ökat är finans- och försäkring, PR- och kommunikationsbyråer och juridiska och ekonomiska konsulter.

För att få en djupare förståelse om effekten av AI har vi frågat Unionens fackklubbar ute på företagen, som har gett oss värdefull information om hur långt implementeringen av AI har kommit på företagen och hur det påverkar jobben.

Den bild klubbarna ger är att AI får ett allt bredare genomslag på arbetsplatserna och att utvecklingen går snabbt. Trots det ser klubbarna ännu inga tydliga AI-effekter på sysselsättningen. Jobben har totalt sett varken ökat eller minskat på grund av AI. På vissa företag är förvisso effekten påtaglig och AI har redan ersatt jobb, men på andra företag har AI istället medfört att man kunnat öka antalet anställda.

Men svaren tyder också på att en brytpunkt kan närma sig. Våra förtroendevalda tror just nu att sysselsättningen i viss mån kommer minska i framtiden på grund av AI-implementering.

Kommande konjunkturuppgång kommer avslöja effekterna av AI på sikt

En analys av de senaste årens eventuella påverkan från AI försvåras av att genombrottet för AI sammanfallit med en lågkonjunktur och den stigande arbetslösheten som den fört med sig. Det är svårt att särskilja vad som beror på det eller det andra.

Den prognos över den ekonomiska utvecklingen vi presenterar i denna rapport pekar på att konjunkturen har börjat vända uppåt och att den uppgången kommer förstärkas under nästa år. Det blir därför särskilt intressant att följa vad som sker med jobben i de kommande årens konjunkturuppgång. Kommer sysselsättningsökningen att se annorlunda ut jämfört med tidigare uppgångar? Både sett till magnituden på jobbtillväxten och till vilka typer av jobb det är som kommer att öka. När vi har svaret på det kommer vi också veta mer om vilka effekter AI har på svensk arbetsmarknad. Som Sveriges största fackförbund, med tjänstemän i det privata näringslivet som medlemmar, kommer vi att fortsätta följa detta noggrant.

Oavsett vilket det exakta utfallet blir vet vi att arbetsmarknaden kommer att förändras, och mycket talar för att det med hjälp av AI kan ske i en snabbare takt än tidigare. Vi vet dock av erfarenhet att det faktum att jobb rationaliseras bort som en effekt av teknologisk utveckling inte är en anledning för oss som fackförbund att bekämpa densamma. Tvärtom, historien visar att teknologisk utveckling också leder till att nya, ofta högproduktiva, typer av jobb skapas. Med all rimlighet kan vi anta att de jobb som tillkommer som en följd av AI i hög grad kommer vara tjänstemannajobb.

Därför måste vi se till att våra medlemmar står starka genom att vara förberedda på de nya kompetenskrav som följer. Här måste arbetsgivare säkerställa att möjligheter till kompetensutveckling är en verklighet för alla. Det är direkt nödvändigt för att svenska företag ska behålla och utveckla sin konkurrenskraft i en framtid där vi ser att AI-teknik kommer vara en del av våra jobb.

Tobias Brännemo
Chefsekonom Unionen

Sikten klarnar

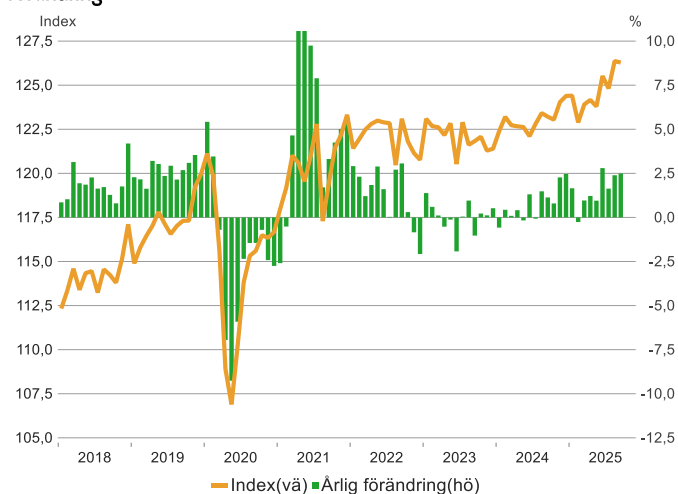
De senaste åren har präglats av flera på varandra följande chocker som påverkat ekonomin negativt. För Sveriges löntagare har det mest utmärkande varit den stora kostnadskrisen med priser som sköt i höjden och en penningpolitik som behövde reagera kraftfullt för att bekämpa inflationen.

När räntorna höjdes snabbt fick det tydliga effekter på konjunkturen. Ekonomin höll förvisso emot ett tag, men med en styrränta som höjdes med 4 procentenheter på ett och ett halvt år var en negativ effekt på den ekonomiska aktiviteten oundviklig.

Lågkonjunkturen kom också till slut. Den blev inte djup med drastiska fall i BNP som vid mer akuta kriser, men den blev istället utdragen. I nästan tre års tid utvecklades svensk BNP mer eller mindre i sidled. Flera gånger under den här tiden har förhoppningar om en uppgång i ekonomin fått skjutas framåt i tiden. När inflationschocken hade lagt sig kom istället den nya administrationen i USA och trampade på världsekonomin bromspedal. Vill man hårdra det kan man säga att tidernas mest lättprognosticerade konjunktur nedgång följdes av tidernas mest svårprognosticerade återhämtning. Men nu ser den antligen ut att vara här.

Den senaste tiden har det nämligen kommit flera tecken på att den svenska ekonomin har börjat ta fart. SCB:s månatliga BNP-indikator har visat en tydligt stigande trend och lämnat perioden av sidledes förflyttning bakom sig. I augusti tog den ett rejält kliv uppåt och i utfallet för september befästes den högre nivån. När hela det tredje kvartalet summerades var svensk BNP 2,4 procent högre än ett år tidigare. Det är en tydlig uppväxling jämfört med det första halvårets tillväxttakt på omkring 1 procent. Det är också klart högre än i de prognoser som kommit efter sommaren, som samstämmigt pekat på att tillväxten för helåret 2025 skulle bli runt 1 procent. Förutsättningarna ser nu goda ut för att det blir bättre än så.

Diagram 1 BNP-indikatorn, index 2011=100 respektive årlig procentuell förändring

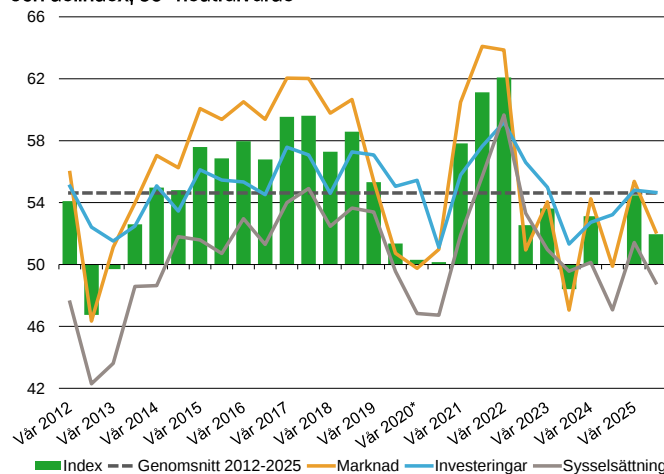
Källa: Macrobond och SCB

Utöver uppgången i BNP har även flera konjunkturindikatorer visat en positiv utveckling de senaste månaderna.

I Unionens senaste Branschbarometer som genomfördes runt månadsskiftet september/oktober spår klubbarna en förbättring

ring under det kommande halvåret jämfört med det föregående, även om förväntningarna totalt sett fortfarande är något dämpade. Samtliga tre stora sektorer – industrin, bygg och tjänstesektorn – befinner sig över 50, vilket är gränsen mellan negativt och positivt stämningssläge, men en mer detaljerad branschuppdelning visar på stora skillnader.

Diagram 2 Konjunkturläget i näringslivet enligt Unionens klubbar, total- och delindex, 50=neutralvärde

*Våren 2020 genomfördes undersökningen i mars, strax innan pandemikrisens utbrott i Sverige.

Källa: Unionens Branschbarometer

Industrin dras främst upp av det exceptionellt starka läget inom försvarsindustrin, men även för läkemedels- och livsmedelsindustrierna bedöms läget som gynnsamt. Mer bekymmersamt är det inom fordons- samt skogs- & pappersindustrin. Fordonsindustrin i Europa pressas från två håll, av den amerikanska tullpolitiken i väst och den hårda konkurrensen från Kina i öst, framför allt gällande elbilar. I andra stora industribranscher som maskinindustrin, kemi samt stål & gruv bedöms läget som i stort sett neutralt.

Inom tjänstesektorn bedöms stämningssläget som starkast inom detaljhandeln och de positiva tongångarna återfinns inom både dagligvaru- och sällanköpshandeln. I och med höstens undersökning har klubbarna inom partihandeln lämnat en längre period av index under 50-gränsen bakom sig.

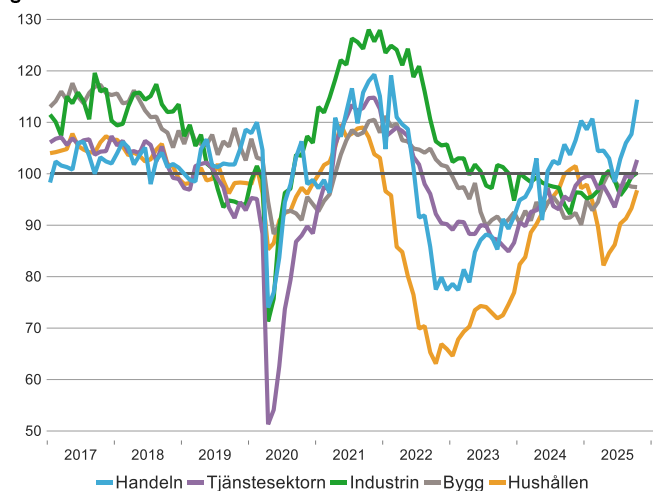
Betraktade över lite längre tid speglar resultaten i Branschbarometern också väl den speciella situation som präglat ekonomin de senaste åren. Efter att tidigare ha svängt långsamt upp och ner i tydliga konjunkturcykler har indexet de senaste tre åren visat upp en större ryckighet och trendmässigt fluktuerat runt neutralläget. Det här kommer av att det varit en längre period där det varit ovanligt svårt att förutse utvecklingen även på kort sikt, då ekonomin har utsatts för flera chocker som företagen inte har haft erfarenhet av att hantera eller bedöma. Ett liknande mönster går även att se i andra konjunkturmätningar.

Det samlade inköpschefsindexet för hela näringslivet har förvisso befunnit sig i tillväxtzonen hela det senaste året, men det var först i mätningen för september som tillväxtutsikterna tog mer tydlig fart. En uppgång som sedan befästes i oktobermätningen.

Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer, som förutom att mäta stämningssläget i företag också mäter detsamma bland hushållen, har visat ett något sämre läge än inköpschefsindex

det senaste året. Men riktningen har varit tydligt uppåtgående sedan i somras och i mätningen för oktober var den samlade indikatorn tillbaka över sitt historiska genomsnitt för första gången sedan sommaren 2022.

Diagram 3 KI konjunkturbarometer, index där 100 är det historiska genomsnittet

Källa: Macrobond och Konjunkturinstitutet

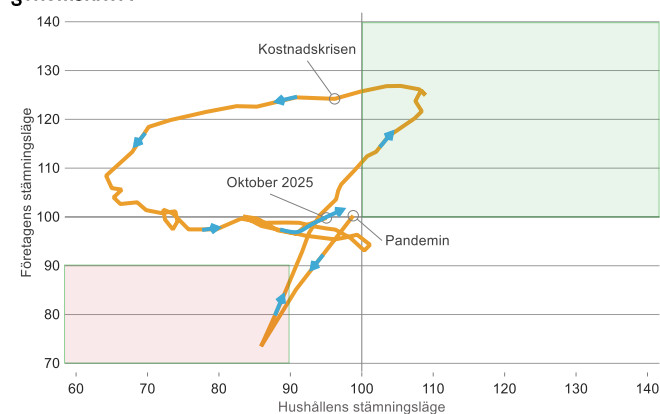
Det som framför allt förklarar uppgången på slutet är att hushållen äntligen blivit mindre pessimistiska i synen på ekonomin, samt att detta har avspeglats i att företagen inom handeln nu är klart positiva gällande den kommande utvecklingen. Även tjänstesektorn som helhet visar ett starkare stämningssläge än normalt, medan det fortsatt är mer avvaktande inom industrin och i byggbranschen.

Diagram 4 visar hur hushållens och företagens stämningssläge har utvecklats sedan starten av pandemin. Då försämrades båda kraftigt på kort tid men återhämtningen gick också snabbt och kurvan rörde sig uppåt till det gröna fältet, som innebär ett mer positivt stämningssläge än det historiska genomsnittet för både hushåll och företag.

När kostnadskrisen slog till försämrades hushållens stämningssläge snabbt igen, men den här gången gällde inte det samma för företagen. Där kom den negativa effekten först senare. När inflationen föll tillbaka förbättrades hushållens stämningssläge istället snabbare än företagens.

De senaste månaderna har både hushållens och företagens stämningssläge förbättrats och den samlade kurvan är därför på väg i riktning mot det gröna fältet igen, vilket alltså innebär ett mer positivt läge än det historiska genomsnittet för såväl hushåll som företag.

Diagram 4 KI konjunkturbarometer, index där 100 är det historiska genomsnittet

Not: Tidpunkter för kriser avser krisens start. I det gröna fältet är stämningssläget för både hushåll och företag högre än genomsnittet.

Källa: Macrobond och Konjunkturinstitutet

Konjunkturuppgången förstärks nästa år

Den återhämtning i konjunkturen som vi nu troligen sett starten på har goda förutsättningar att förstärkas framöver. Hushållen ser ut att ha nått den punkt som många bedömare har väntat på, där den återhämtning som har skett av köpkraften efter inflationschocken har nått så långt att den nu visar sig i en ökad konsumtion. Det är också den inhemska efterfrågan som kommer att vara drivande i denna konjunkturuppgång, när exportutsikterna ser ut att bli dämpade under en tid.

Nästa år stärks hushållens köpkraft ytterligare med fortsatt stigande reallöner, tidigare genomförda räntesänkningar får fortsatt genomslag i ekonomin och inkomstskatterna sänks. Osäkerheten kring tullar och handelspolitik kommer fortfarande vara en hämmande faktor, men kommer inte att påverka den ekonomiska aktiviteten på samma dramatiska sätt som den gjorde under framför allt det första halvåret i år.

Sammantaget bedömer vi att Sveriges BNP växer med 1,5 procent i år och med 2,7 procent nästa år.

Tabell 1 Unionens prognos – försörjningsbalansen, jämförelser med föregående år, procent

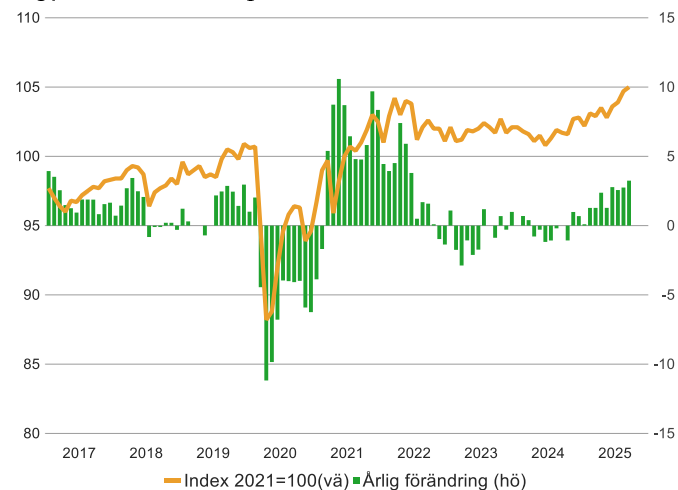
	2024	2025	2026
BNP	0,8	1,5	2,7
BNP, kalenderkorrigerat	0,5	1,7	2,5
Hushållens konsumtion	0,6	1,6	3,0
Offentlig konsumtion	1,2	0,8	1,5
Fasta bruttoinvesteringar	0,0	0,0	3,3
Lagerinvesteringar	0,2	0,2	0,0
Export	2,0	3,7	2,5
Import	2,3	3,3	2,5

Källa: SCB och egna bedömningar

Hushållens konsumtion har tagit fart

Efter flera år av först negativ och sedan sidledes utveckling av hushållens konsumtion har den ökat i nära normal takt under 2025. Nu har hushållen till slut återtagit det tapp som skedde under kostnadskrisen och de konsumerar nu mer än innan den slog till.

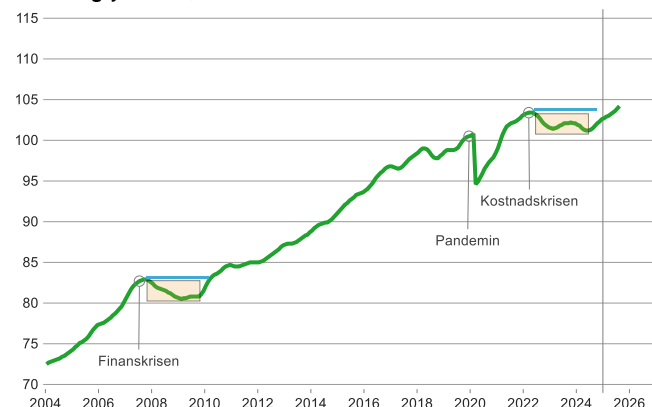
Diagram 5 Hushållens konsumtionsindikator, index 2021=100 respektive årlig procentuell förändring

Källa: Macrobond och SCB

Utvecklingen av hushållskonsumtionen under finanskrisen och under kostnadskrisen har vissa likheter trots krisernas olika orsaker. Från att konsumtionen började minska i reala termer tog det i båda fallen 24 månader innan den började stiga igen. Konsumtionen minskade också ungefär lika mycket under båda förloppen. Detta illustreras av de identiskt stora orangea rektanglarna i diagram 6.

Diagram 6 Hushållens konsumtionsindikator, konstanta priser, arbetsdagsjusterad, index 2019=100

Not: Tidpunkter för kriser avser krisens start. Orange rektangel visar start av nedgång till start av uppgång för tidsserien. Blå linje visar den tid det tog för konsumtionen att återhämta sig i finanskrisen, 29 månader. Vertikal linje visar 2025 år start.

Källa: Macrobond och SCB

Under finanskrisen tog det 29 månader innan konsumtionen var tillbaka till samma nivå som innan krisen. I kostnadskrisen 36 månader, ett drygt halvår mer. Detta illustreras av de lika långa blå strecken, i kostnadskrisens fall överbryggar det inte gapet. Skillnaden beror på att konsumtionen växte snabbare efter att botten var nådd i finanskrisen än i kostnadskrisen.

Att kostnadskrisen inte bara blev lika djup som, utan dessutom väsentligt längre än, finanskrisen (när det gäller hushållskonsumtionen) hade sannolikt kunnat undvikas. Tvärtom hade konsumtionstappet kunnat bli väsentligt mindre än vad som nu blivit fallet, och Unionen har i tidigare års konjunkturrapporter tyckt till om vad som borde ha gjorts annorlunda.

Men, nu ökar ändå hushållens konsumtion, julhandeln i år väntas slå rekord och konsumtionen under nästa år kommer att vara hög.

Försvarssatsningar samt kommuner och regioner driver offentlig konsumtion

Den offentliga konsumtionen under 2025 kan summeras som svag. Många kommuner och regioner tvingades till stora besparingar då reglerna i det finanspolitiska ramverket inte tillåter dem att se till ekonomin över en konjunkturcykel på samma sätt som regeringen kan göra.

Barnafödandet i Sverige är lågt vilket innebär färre barn i förskola och grundskola och därmed minskad offentlig konsumtion. En allt större andel av befolkningen är äldre, vilket gör att mer personal behövs i sjukvården och i äldreomsorgen samtidigt som det har varit anställningsstopp och varsel i flera kommuner och regioner 2025, trots behoven.

Antalet arbetade timmar i offentlig sektor har också varit relativt lågt, återigen mycket på grund av besparingsåtgärder. Under 2026 kommer detta att förbättras då kommuner och regioners budgetar blir mer expansiva.

Detta gäller också statsbudgeten. Konjunkturinstitutet bedömde reformutrymmet för 2026 till 34 miljarder kronor. Regeringen gjorde en annan bedömning och landade på historiskt höga 80 miljarder kronor.

Mycket av detta går till skattesänkningar till hushåll och företag och inte till satsningar på offentlig konsumtion eller investeringar, vilket hade lett till en högre tillväxt.¹ De satsningar som görs på offentlig konsumtion och investeringar går främst till försvaret, varav en del går till utlandet (och alltså då inte resulterar i tillväxt och jobb i Sverige).

Försvarssatsningar kommer succesivt att trappas upp till 2030 och dessa bidrar starkt till att den offentliga konsumtionen ökar.

Normal ökning av privata investeringar och stora försvarsinvesteringar

Investeringarna minskade relativt mycket i början av året men har sedan tagit fart och fortsätter att öka under resterande del av 2025 och under 2026.

Försvarssatsningar består inte bara av saker som räknas som konsumtion (exempelvis fler anställda och fler övningsdygn) utan också av investeringar i exempelvis anläggningar, infrastruktur, forskning och vapensystem. Dessa bidrar till att bruttoinvesteringarna ökar kraftigt under 2026.

Offentliga och privata investeringsbehov i klimatomställning, byggnader, datacenter, AI och energiförsörjning samt annan

¹ Konjunkturinstitutet (2021), Finanspolitiska multiplikatorer i Sverige – ett allmän-jämviktsperspektiv.

infrastruktur bidrar också till att bruttoinvesteringarna växer kraftigt.

Fler regioner och kommuner kan under 2026 börja göra investeringar som tidigare har skjutits på framtiden.

Unionens Branschbarometer visar att tillväxten i företagens investeringar kommer att fortsätta att ligga på en normal nivå. Fokus på investeringar i nya marknader är något lägre än det brukar vara på grund av den ovisshet om spelreglerna som råder. Detta vägs upp av investeringar i forskning & utveckling, kompetens och i produktionskapacitet.

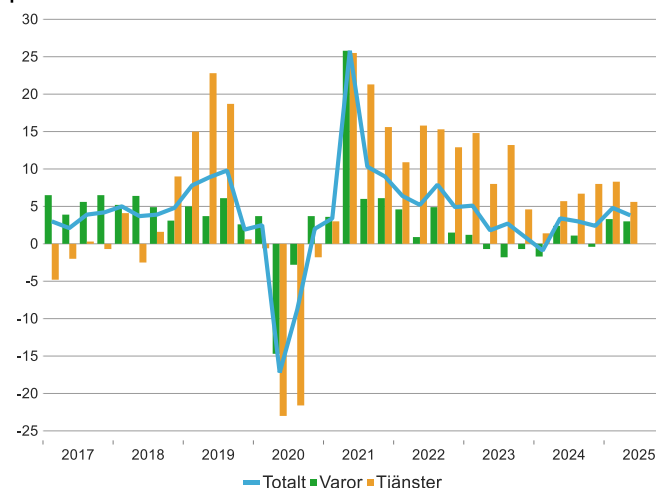
Investeringarna väntas öka generellt inom industrin. Försvars- och läkemedelsindustrierna sticker ut med den högsta investeringstillväxten. De tuffa tiderna för skog & pappersindustrin visar sig även i minskade investeringar, vilket den branschen är ensam om inom industrin.

Bilden våra klubbar i tjänstesektorn har är liknande – investeringarna ökar brett. Detaljhandeln, framför allt dagligvaruhandeln, gör relativt stora investeringar i kapacitet. Detta gäller även för transport & logistik, vilka i likhet med IT-branschen även väntas öka sina satsningar inom forskning och utveckling i relativt hög takt.

Avvaktande export i tullarnas spår

Trots all oro kring tullar och den globala handelspolitiken fortsatte svensk export att utvecklas relativt väl under det första halvåret. Till skillnad från de senaste åren, när det främst varit tjänsteexporten som stått för tillväxten, ökade även varuexporten i årstakt.

Diagram 7 Export av varor och tjänster, fasta priser, årlig förändring i procent

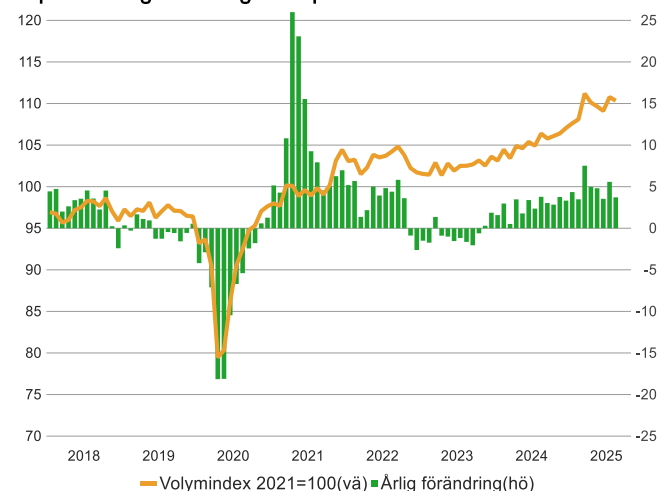

Källa: Macrobond och SCB

Det är något förvånande då det är varuexporten som träffas av tullarna. En trolig förklaring är att företag runt om i världen tidigare hade vissa inköp till början av året av oro för de tullar man befarade skulle införas senare.

Volymutvecklingen för hela världshandeln tyder också på att så var fallet. Det skedde en snabb uppgång under årets tre inledande månader, vilken sedan följdes av en nedgång de efterföljande månaderna. I augusti ökade världshandeln åter något igen.

Diagram 8 Världshandelns utveckling, fasta priser, volymindex respektive årlig förändringstakt i procent

Källa: Macrobond och CPB

Även svensk export ser ut som att den bromsade in inför sommaren, när den ökade osäkerheten ledde till att många investeringsbeslut i viktiga mottagarländer för svensk export sattes på paus, vilket drabbade delar av den investeringsvarutunga svenska industrin.

I Branschbarometern har klubbarna skruvat ner förväntningarna på kommande export rejält jämfört med den undersökning som genomfördes tidigt i våras innan Trumps tullbesked i början av april. Totalt sett väntar sig klubbarna ingen tillväxt i exporten det kommande halvåret, utan att den ligger kvar på en oförändrad nivå.

Klubbarna fick även svara på frågan om hur olika exportmarknader kommer utvecklas för företaget under helåret 2025 jämfört med helåret 2024. Samma fråga ställdes i undersökningen i våras och jämfört med då har förväntningarna nu reviderats ned på i stort sett samtliga marknader. Om vi tolkar den allmänna nedjustering av exportutsikterna som beskrivits ovan som ett resultat av Trumps handelspolitik kan vi alltså här konstatera att effekterna syns på i stort sett alla marknader, inte bara på USA.

Till USA, Kina och Tyskland är det nu fler klubbar som väntar sig en lägre export 2025 än 2024, än som väntar sig en högre. Till övriga marknader (Norden, övriga Europa samt övriga världen) är det dock fortfarande en övervikt för de klubbar som ser en exportökning framför sig i år.

Vi bedömer att exporten kommer att mattas av under det andra halvåret i år, men med hjälp av den starka utvecklingen under det första halvåret kommer den ändå att växa med 3,7 procent för helåret 2025. Nästa år väntas en mer dämpad utveckling med en ökning på 2,5 procent.

Global ekonomisk översikt

Liksom för Sverige har det senaste årets utveckling i världsekonomin präglats av den osäkerhet som spridit sig efter de stora skiftena i handelspolitiken. Den globala tillväxten bedöms enligt IMF att avta något men håller sig, utifrån förutsättningarna, ändå relativt stabil. Världsekonomin väntas växa med 3,2 procent 2025 och 3,1 procent 2026, en nedgång från 3,3 procent 2024.

Bakom detta ligger en svagare konjunktur i flera avancerade ekonomier men fortsatt relativt stabil aktivitet på många tillväxtmarknader. Riskerna är tydliga med de handelspolitiska störningarna, stor geopolitisk osäkerhet och på många håll fortsatt strama finansiella förhållanden som bromsar investeringar. De senaste årens höga inflation har dock gradvis sjunkit tillbaka mot historiskt mer normala nivåer i många länder och den osäkerhet som kom av höga räntenivåer har därmed minskat på flera håll.

Kina förväntas fortsätta driva en betydande del av den globala tillväxten, men i en långsammare takt än under tidigare starka år. Tillväxten väntas dämpas från 5 procent 2024 till 4,8 procent 2025 och 4,2 procent 2026. Landet önskar en övergång mot en tillväxt mer driven av inhemsk efterfrågan, men tyngs fortfarande av krisen i fastighetssektorn som pågått i många år.

I USA väntas tillväxten dämpas från 2,8 procent förra året till cirka 2 procent både i år och nästa år. Nedväxlingen förklaras av de ökade handelshindren och den osäkerhet som Trump-administrationens handelspolitik fört med sig. Detta förstärks av att både arbetskraften och sysselsättningen växer långsammare än tidigare, delvis förklarat av minskad migration. Centralbanken Fed har börjat sänka räntan och väntas fortsätta göra så under 2026, vilket hjälper till att motverka den ekonomiska inbromsning som tullarna för med sig. Dollarn har försvagats kraftigt under året vilket också bidrar till att hålla uppe exporten.

AI-boomen har lett till enorma investeringar hos de amerikanska tech-jättarna, vilket både påverkat de totala investeringsnivåerna i landet och gjort att storbolagen fortsatt att driva upp börskurserna. Risken är dock att förväntningarna på AI:s kortsiktiga vinster och produktivitetseffekter är orealistiskt höga vilket kan leda till större fall i börskurser framöver.

Till skillnad från i USA väntas tillväxten i euroområdet bli något högre i år och nästa år än den var 2024. Men trots det väntas den fortsatt vara klart lägre än i USA, drygt 1 procent per år. Hushållens konsumtion växer snabbare till följd av lägre räntor och stigande reallöner men det motverkas av osäkerheten kopplat till handelspolitiken. Risken är att tillväxttakten i de mer industriorienterade ekonomierna fortsätter att justeras ner om exporten försvagas mer än väntat. Båda de två största ekonomierna Tyskland och Frankrike har betydande inhemska problem och en tillväxt som vare sig i år eller nästa år väntas överstiga 1 procent.

De förhoppningar som funnits om att en mer expansiv finanspolitik skulle få fart på den tyska ekonomin har ännu inte infriats. Landet dras fortfarande med en svag utveckling inom industrin och låga investeringar i vissa sektorer. Nästa år väntas en blygsam återhämtning med en tillväxt på 0,9 procent när exporten stabiliseras och hushållskonsumtionen tilltar något.

De nordiska länderna har trots sin geografiska närhet till varandra haft väldigt olika ekonomisk utveckling under en längre tid, där Norge och Danmark presterat bättre medan Finland dragits med större bekymmer.

Efter flera år av hög tillväxt, främst drivet av en väldigt stark utveckling i den för landet viktiga läkemedelsindustrin, väntas farten i den danska ekonomin dämpas framöver.

Även i Norge har en tidigare stark tillväxttakt bromsat in. Inflationen har bitit sig kvar på högre nivåer vilket har medfört att centralbanken inte har kunnat genomföra räntesänkningar i samma takt som i Sverige och i euroområdet.

Finland har haft den svagaste ekonomiska utvecklingen i Norden under lång tid. Utöver inhemska problem med hög arbetslöshet och hög statsskuld har landet påverkats av den svaga efterfrågan i euroområdet. Nu väntas farten i den finska ekonomin öka något enligt IMF, drivet av vissa strukturella förbättringar samt investeringar i industri- och energisektorn. Med hjälp av en tilltagande återhämtning bland handelspartnerna förbättras tillväxtutsikterna något nästa år. Men trots det väntas Finland ha lägst tillväxttakt i Norden även 2026.

Tabell 2 Internationell BNP-tillväxt, procentuell förändring årstakt

	2024	2025	2026
Världen	3,3	3,2	3,1
USA	2,8	2,0	2,1
Kina	5,0	4,8	4,2
Euroområdet	0,9	1,2	1,1
Tyskland	-0,5	0,2	0,9
Storbritannien	1,1	1,3	1,3
Norge	2,1	1,2	1,6
Danmark	3,5	1,8	2,2
Finland	0,4	0,5	1,3

Källa: IMF och egna bedömningar

Risker för prognosen

Nyckeln till den förväntat fortsatta förstärkningen av den svenska konjunkturen som vi ser framför oss ligger i att hushållens konsumtion ska utvecklas starkt när köpkraften förbättras. En risk på nedåtsidan för vår prognos är att dessa förväntningar återigen visar sig vara överskattade och att hushållen förblir mer passiva i sina konsumtionsbeslut. En motsatt risk är om de stora finanspolitiska stimulanserna visar sig vara för stora och leder till överhettningstendenser i ekonomin. Det skulle leda till en tillväxt som blir högre än i vår prognos men sannolikt också till en högre inflation vilket i sin tur leder till risker för större problem på lite längre sikt.

Geopolitiska spänningar och den stora grad av oförutsägbarhet som kännetecknar Trump-administrationen gör att riskerna är större än normalt. Större klarhet har växt fram kring nivåerna på och effekterna av USA:s tullar men den rättsliga prövningen av tullarna av Högsta domstolen kan leda till förnyad tullturbulens. Att Trump-administrationen kan komma att påverka eller ta över USA:s centralbank eller försöka sänka dollarns värde gör att sannolikheten för en global finanskris är förhöjd.

Om nedgången för USA:s ekonomi blir större och snabbare än förväntat kan också detta leda till likviditetsproblem i USA:s finansiella system, vilka kan spridas till övriga världen. Risken för en börskrasch i USA är förhöjd och precis som svenska hushåll är räntekänsligare än i många andra länder så är de också känsligare för börsutvecklingen. Svenska hushåll har större tillgångar i aktier än hushåll i många andra länder.

Skulle USA, som ett led i den maktkamp som tullarna är ett av flera utslag av, hindra transporter på världshaven eller ta mer direkt kontroll över viktiga handelspassager såsom Panamakanalen – leder även detta till ökad risk för en global recession.

Kinas utvidgade maktanspråk i det Sydkinesiska havet bland annat vad gäller Taiwan, tillsammans med dess stora och snabba uppbyggnad av militären, oroar. Även utvecklingen i Mellanöstern utgör en risk om läget snabbt försämras ytterligare.

Utvecklingen i Europa bär på risker både uppåt och nedåt. Fordonsindustrin kan komma att utvecklas sämre än i vårt huvudscenario. Ekonomin och regeringsbildning/-underlag i framför allt Frankrike men också Tyskland är skakig. Å andra sidan kan försvars- och infrastruktursatsningar i Europa leda till ett mer positivt utfall. Kriget i Ukraina kan ge oförutsedda effekter.

Unionens Branschbarometer

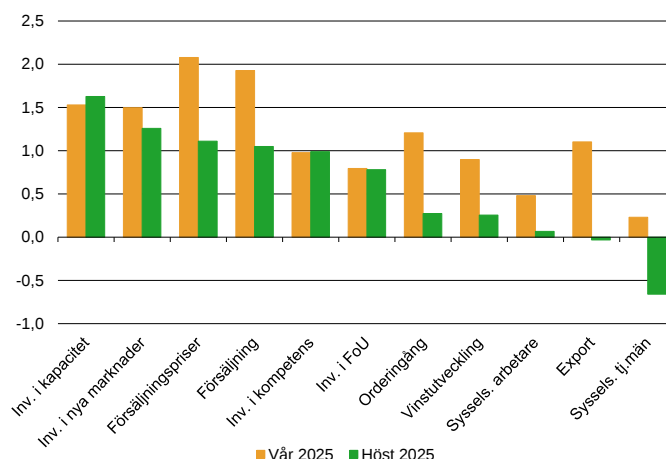
Unionen genomför två gånger per år Branschbarometern – en enkätundersökning bland de av förbundets klubbar som har minst 20 medlemmar och vars arbetsgivare tillhör det privata näringslivet. Huvudfokus är klubbarnas bedömningar av företagets utsikter inför det kommande halvåret, satt i relation till det senaste halvårets utveckling. Svaren presenteras nedbrutet på sektorer och branscher samt på geografiska regioner.

Klubbarnas svar i höstens upplaga av Branschbarometern signalerar försiktig optimism gällande utvecklingen för näringslivet under avslutningen av 2025 och det första kvartalet 2026. Undersökningens totalindex noteras på 52, vilket alltså är över det 50-streck som markerar gränsen mellan positivt och negativt stämningsslag.² Det innebär dock dels en nivå klart under genomsnittet för perioden 2012–2025, dels en lägre notering än när undersökningen genomfördes i mars/april. (För en översikt av detta, se diagram 2 i rapportens prognoskapitel.)

Då pekade klubbarnas förväntningar på att en återhämtning i konjunkturen skulle inledas under våren och sommaren, och det dessutom med visst eftertryck. I efterhand är det tydligt att de negativa effekterna på de svenska verksamheterna orsakades av Trump-administrationens handelspolitik då underskattades, åtminstone på kort sikt. Till viss del kan detta förklaras av att den period under vilken klubbarnas svar samlades in avslutades 1 april, vilket kom att visa sig vara dagen innan Trump kungjorde de oväntat höga tullsatserna som USA skulle belägga import från omvärlden med ("Liberation Day").

Störst investeringsökning i industrin – men tjänstemas marknad växer mest

Diagram 9 Förväntansläget uppdelat på indikatorer, förväntad förändring i procent jmf föregående halvår

Källa: Unionens Branschbarometer

I den nu aktuella undersökningen är det främst förväntningarna på investeringarna som drar upp totalindex.³ Allra tydligast är detta gällande investeringar i verksamhetens produktionskapacitet, vilka främst härrör från industrin med försvarsindustrin som starkast (men inte enda) drivande bransch. Till detta ska även från tjänstesidan läggas att detaljhandeln förväntar sig snabbt stigande investeringar i produktionskapaciteten. Att företagen fortsatt planerar för ökade investeringar i produktionen stärker tron på att en positiv konjunkturutveckling väntar.

I linje med detta ligger även företagets utsikter gällande marknadsutvecklingen, alltså ordergång, försäljning och lönsamhet, över gränsen som skiljer negativa och positiva förväntningar. Här är det dock tydligt att förväntningarna är nedskruvade jämfört med i våras – och att denna dämpning är kopplad till situationen på exportmarknaderna. Klubbarnas bedömning av exporttillväxten är tydligt sänkt jämfört med för ett halvår sedan – och denna förändring bottnar helt i att industrin på en övergripande nivå skruvat ner sina exportförväntningar sedan i våras. Såväl basindustrin – och främst då skog & pappersbranschen – som fordonsindustrin har tydligt sänkt dessa prognoser och väntar sig nu minskad export. Vilket för exportunga branscher som dessa förstås får följden att deras allmänna marknadsbild över det kommande halvåret är negativ.

² Notera att gränsen mellan positivt och negativt stämningsslag går vid 50, och att det teoretiska maxvärdet för en bransch är 100.

³ Marknadsutsikterna (som utgörs av ordergång, försäljning och vinst) står för 3/5 av vikten i index, sysselsättningen och investeringarna för 1/5 vardera.

Unionens Branschbarometer

Det kommande halvåret i förhållande till det senaste halvåret – branschindelad*

	Industri				Bygg	Tjänster						
Hösten 2025	Bas-industri	Fordons-industri	Maskin- & metall-varu-industri	Övrig industri	Bygg	IT & telekom	Konsult & bemanning	Transport & logistik	Övriga företags-tjänster	Detalj-handel	Parti-handel	TOTALT
Orderingång	↘	↘	↘	↑	→	↗	↘	↘	↗	↗	→	→
Försäljning	↘	↘	↘	↑	→	↗	↘	→	↗	↗	↗	↗
Export	↘	↘	→	↑	→	→	↘	↘	-	-	→	→
Försäljnings-priser	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↘	→	↗	↗	↗	↗
Vinstut-veckling	↘	↘	→	↑	↗	↗	↘	↘	↗	↗	→	→
Investeringar												
I kapacitet	↗	↗	↗	↑	↘	→	→	↗	↗	↑	→	↗
I nya marknader	→	↗	↗	↑	↘	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
I FoU	→	↘	→	↑	→	↗	→	↗	→	→	→	↗
I kompetens	↘	→	↘	↗	↗	→	→	↗	↗	→	→	↗
Sysselsättning												
Arbetare	↘	↘	→	↑	→	→	↘	→	↗	→	↘	→
Tjänstemän	↘	↓	↘	↑	→	→	↘	↘	↘	↘	↘	↘

* Basindustri: kemi, skog/papper och stål/gruv.

Övrig industri: försvar, livsmedel, läkemedel och övriga industribranscher.

Konsult & bemanning: IT-konsulter ingår i denna bransch och inte i IT & telekom.

Teckenförklaring

Ökning med
mer än 5%

Ökning med
2,5 till 5%

Ökning med
0,5 till 2,5%

Oförändrat

Minskning
med 0,5
till 2,5%

Minskning
med 2,5
till 5%

Minskning
med mer
än 5%

Unionens Branschbarometer

Det kommande halvåret i förhållande till det senaste halvåret – regionindelat*

Hösten 2025	Norr	Mitt	Mälardalen exkl. Stockholm	Stockholm	Östra Götaland	Västra Götaland exkl. Göteborg	Göteborg	Syd inkl. Malmö/Lund	Totalt
Orderingång	↘	↘	↘	→	↗	↗	↘	↗	→
Försäljning	→	↘	→	↗	↗	↗	↘	↗	↗
Export	↘	↘	→	→	↗	↘	↘	↗	→
Försäljnings- priser	↗	→	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
Vinstut- veckling	→	↘	→	→	↗	↗	↘	↗	→
Investeringar									
I kapacitet	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
I nya marknader	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗	↗
I FoU	↗	→	↗	↗	↗	↗	↘	↗	↗
I kompetens	→	→	→	↗	↗	↗	↘	→	↗
Sysselsättning									
Arbetare	↗	→	↘	→	↗	→	↘	↗	→
Tjänstemän	↗	↘	↘	↘	↗	→	↘	↗	↘

* Norr: Lappland, Norrbotten, Västerbotten, Ångermanland, Medelpad, Jämtland och Härjedalen.
Mitt: Hälsingland, Gästrikland, Dalarna och Värmland.
Mälardalen: Uppland, Södermanland, Västmanland, Närke och Gotland.
Östra Götaland: Östergötland, Småland och Öland.
Västra Götaland: Västergötland, Dalsland, Bohuslän och norra Halland.
Syd: Blekinge, södra Halland och Skåne.

Teckenförklaring

Ökning med
mer än 5%

Ökning med
2,5 till 5%

Ökning med
0,5 till 2,5%

Oförändrat

Minskning
med 0,5
till 2,5%

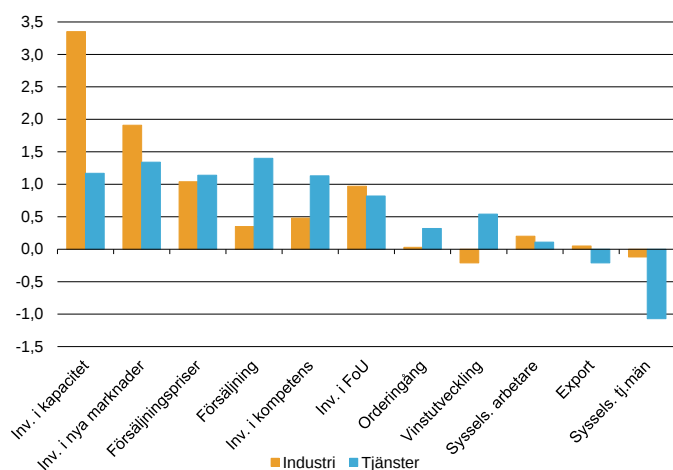

Minskning
med 2,5
till 5%

Minskning
med mer
än 5%

Diagram 10 Förväntansläget uppdelat på indikatorer och sektor, förväntad förändring i procent jmf föregående halvår

Källa: Unionens Branschbarometer

Spegelbilden till detta är att den mer hemmamarknadsinriktade tjänstesektorn ser relativt ljusare på utvecklingen gällande efterfrågan och lönsamhet det kommande halvåret än industrin. Även för den sektorn var visserligen förväntningarna högre ställda i våras än nu, men nedjusteringen har varit mildare och det är fortsatt en positiv efterfrågan som väntas. Som exempel på detta kan nämnas att detaljhandeln i allmänhet och sällanköpshandeln i synnerhet ligger i toppen gällande marknadsutsikterna, med undantag för försvarsindustrin som sedan Ukrainakrigets eskalering 2022 befinner sig på en egen nivå.

Ingen vändning att vänta för tjänstemännen

Förväntningarna gällande sysselsättningen är det uppenbart mest negativa i undersökningen. På arbetsarsidan väntas totalt sett en oförändrad utveckling det kommande halvåret i både industrin och tjänstesektorn. Under denna helhetsnivå döljer sig såväl neddragningar inom bland annat bas- och fordonsindustrin och partihandeln som ökad sysselsättning för arbetare inom försvars- och elektronik-/energiindustri (vilka båda här återfinns i branschen övrig industri). Sysselsättningen för tjänstemännen väntas däremot sammantaget minska. Den positiva vändning för tjänstemännen som klubbarna i våras, efter en tids kräftgång, tyckte sig se ligga i korten under återstoden av 2025 har uppenbart skjutits ytterligare på framtiden.

Den dystra bilden av läget för tjänstemännen handlar inte om någon enskild bransch som tynger helheten, utan snarare om en våt filt som lagts över stora delar av näringslivet – om än med sammantaget störst vikt inom tjänstesektorn. Av de elva branscher som vi använder när vi delar upp och redovisar svaren i undersökningen, förutses sysselsättningen för tjänstemännen minska i åtta, och bara öka i en. Särskilt mörk är bedömningen för IT-konsulter (vilka ingår i konsult & bemanning), telekom (i IT & telekom), skog & papper (som tillhör basindustrin) samt fordonsindustrin. I flera av dessa branscher/delbranscher har det under det senaste halvåret lagts

varsel som nu är på väg att materialiseras i faktiska neddragningar på tjänstemannasidan, och klubbarnas svar tyder på att mer är att vänta.

Men det finns även ljusglimtar i undersökningen gällande efterfrågan på tjänstemän. Det starkast lysande av dessa undantag är försvarsindustrin som fortsätter att expandera kraftigt i alla avseenden, inklusive genom att anställa tjänstemän. För att understryka branschens sug efter personal noteras att försvarsklubbarna uppger arbetskraftsbrist som det mest utbredda hindret för branschens expansion i nuläget. Klubbarna i IT-delen av branschen IT & telekom förutser även de ökad sysselsättning för tjänstemän, vilket är särskilt intressant som kontrast till att IT-konsulterna alltså hör till de som är mest negativa i undersökningen. Undersökningen ger inte svar på varför IT-konsulterna, både specifikt gällande tjänstemännens situation och gällande konjunkturläget allmänt, utmärker sig negativt jämfört med såväl övriga IT-branschen som de närliggande teknikkonsulterna (vilka även de ingår i branschen konsult & bemanning).

En del av skillnaden i stämningssläge mellan å ena sidan IT-konsulterna och, å den andra, teknikkonsulterna och övriga IT-branschen, skulle kunna grunda sig i olikheter i hur de olika branschernas kundbaser är viktade. Enligt klubbarna är främst teknikkonsulterna men även IT-branschen mer viktade mot offentlig sektor än vad IT-konsulterna är, vilket i undersökningen i nuläget generellt verkar vara en mer gynnsam position.⁴ I detta fall kan det exempelvis handla om ett större inslag av stora infrastrukturprojekt med ramavtal som löper över lång tid, som kan överbrygga en nedgång i efterfrågan från delar av näringslivet. Möjligen har IT-konsulterna dessutom varit mer exponerade mot dataspelsbranschen och fordonsindustrin – en industribransch med numera mycket hög andel IT-innehåll i sina produkter – och därmed tagit en hårdare smäll när kyligare vindar dragit in över de branscherna.

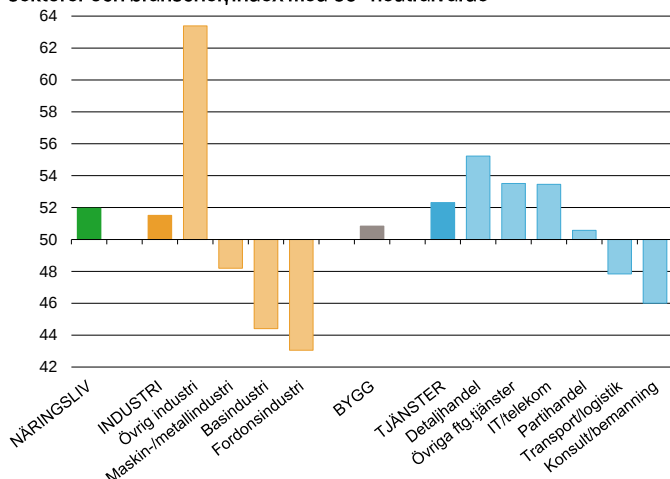
En fråga är också om AI åtminstone på kort sikt har bidragit till nedgången för IT-konsulterna. En hypotes på det spåret är att AI-implementeringar – vilka vi i rapportens särskilda AI-fördjupning konstaterar har ökat dramatiskt de senaste två åren – höjt kundbolagens interna förmåga att tillgodose sina behov av IT-utveckling och -stöd. Detta kan i kombination med sämre tider och ökad kostnadsmedvetenhet – där konsulter och bemanningspersonal ofta fungerar som krockkudde/dragspel i resultaträkningen – särskilt minskat deras behov av att ta in IT-konsulter.

⁴ Om klubbarnas svar inte delas in efter branschtillhörighet utan med avseende på om företaget i huvudsak säljer till konsumenter, näringslivet eller till offentlig sektor, visar det sig att utfallet i alla avseenden

är betydligt starkare för de som i huvudsak säljer till offentlig sektor än för de som i huvudsak säljer till näringslivet.

Försvar och IT i topp – skog & papper i botten

Diagram 11 Förväntansläget i Unionens Branschbarometer uppdelat på sektorer och branscher, index med 50=neutralvärde⁵

Källa: Unionens Branschbarometer

Ovan har redan berörts många skillnader och likheter i förväntningar mellan undersökningens olika branscher. I diagram 11 framgår en bild av stämningens läge i var och en av dem i form av branschernas egna noteringar av totalindex. Diagram 12 visar utvecklingen av klubbarnas bedömning av rådande lönsamhetsläge på sektornivå. Flera saker är värda att kommentera:

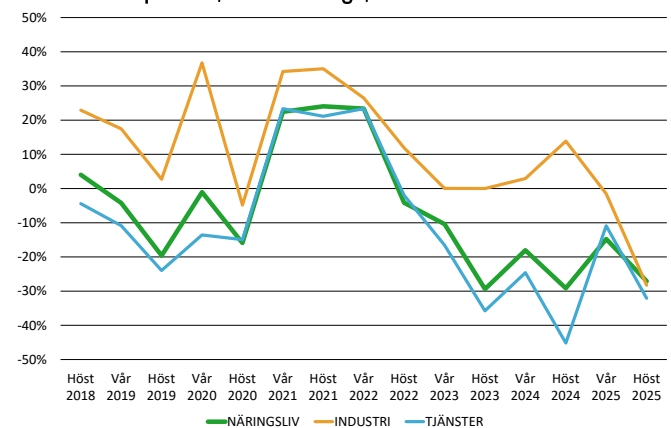
Samtliga tre sektorer – alltså bygg inräknat – har ett lägre index nu än i våras, men fortsatt ligger ingen av dem under 50-strecket. Det är första gången på tre år som den generellt mer konsument- och hemmamarknadsinriktade tjänstesektorn har en högre indexnotering än den i högre utsträckning export- och insatsvaruinriktade industrin.

Även om ingen av sektorerna sammantaget indikerar negativa utsikter för det kommande halvåret, är utgångsläget nu pressat. Både industri- och tjänsteklubbarnas bedömningar av den nuvarande lönsamheten ligger markant under ett normalläge, i industrins fall är det den lägsta nivån vi uppmätt i Branschbarometern. Det senaste halvåret har inneburit en tydlig försämring.

Utsikterna spretar avsevärt mer inom industrin än inom tjänstesektorn. Huvudskälet till det är försvarsindustrins högttryck, men det är inte den enda förklaringen till att den bransch vi benämner "övrig industri" avviker i positiv bemärkelse från övriga industribranscher. Även industrigrenar med koppling till el-/energiproduktion och -överföring går starkt, liksom läkemedels- och livsmedelsindustrierna. Samtliga övriga tre huvudbranscher inom industrin som vi redovisar här har sedan i våras gått från noteringar ovanför 50-strecket till att nu ligga under detsamma.

⁵ Övrig industri utgörs av: försvars-, livsmedels-, läkemedelsindustri samt övrig tillverkande verksamhet. Övriga företagstjänster består av tjänsteföretag med det gemensamma att de i huvudsak har andra företag/offentlig sektor som sina kunder samt tillhör branscher som inte samlar ett tillräckligt svarsunderlag i undersökningen för att särredovisas, detta inkluderar exempelvis verksamheter inom säkerhet, call-center och facility services. Basindustrin utgörs av följande underbranscher: kemi-, skogs- och pappers- samt stål- och gruvindustri. IT-

Diagram 12 Nulägesbedömning av företagens lönsamhet, viktade nettoandelar i procent, 0 = normalläge, sektorer⁶

Källa: Unionens Branschbarometer

Störst är försämringen inom basindustrin, där skog & papper går på knäna, denna del av basindustrin noterar ett totalindex på 30. Det är sällsynt med så låga noteringar i Branschbarometern. Bygg låg lägre när räntan chockhöjdes under 2023 med avstannande bostadsbyggande som följd, och transport & logistik visade lägre index när covidpandemins restriktioner under 2020 sänkte ner samhällets persontransporter i ett isbad. Dessa jämförelsepunkter är visserligen extrema, men antyder ändå att läget inom skog & pappersindustrin är allvarligt. Branschen kläms från ena hållet av höga råvarupriser, bland annat till följd av kriget i Ukraina och sanktioner mot Ryssland, och från det andra av sjunkande efterfrågan, exempelvis orsakad av den låga aktiviteten på bostadsbyggandet (effekterna av den höga räntan har ännu inte värkt ut) men även påverkat av den stärkta svenska kronan som försämrar konkurrenssituationen på exportmarknaderna.

Även om skog & papper i nuläget alltså är basindustrins verkliga sorgebarn och utsikterna för de övriga delbranscherna, kemi- och stål & gruvindustrierna, inte pekar på någon försämring det kommande halvåret,⁷ ska det påpekas att också de rapporterar en lönsamhet som ligger långt under det normala. Liksom för skog & pappersindustrin ligger det nära till hands att åtminstone delvis koppla denna försvagade lönsamhet till den förstärkning av kronkursen som skett under året.

Liksom i våras skiljer sig utsikterna mellan de två delbranscherna i IT & telekom tydligt från varandra. IT ser mycket ljus på det kommande halvåret. Efter försvarsindustrin är det den bransch/delbransch i undersökningen med högst indexnotering (67), såväl försäljning som vinst, investeringar i forskning & utveckling och sysselsättningen väntas växa i hög takt. Utgångsläget verkar dessutom vara gott, klubbarna rapporterar en normal lönsamhet i nuläget. Telekom har däremot ett negativt index, 45, som tyngs ner av att sysselsättningen för både arbetare och tjänstemän väntas minska samt av viss försämring

konsulter ingår i branschen konsult & bemanning, och inte i IT & telekom.

⁶ Skalan går mellan -100 (alla svarande bedömer lönsamhetsläget som sämre än normalt) och +100 (alla bedömer lönsamhetsläget som bättre än normalt), med 0 som ett neutralt läge.

⁷ De befinner sig båda i det snäva indexspannet runt 50 (över 48 men under 52) som indikerar en oförändrad utveckling.

av vinsten. Till det ska läggas en lönsamhet som av telekomklubbarna bedöms vara kraftigt sämre än normalt.

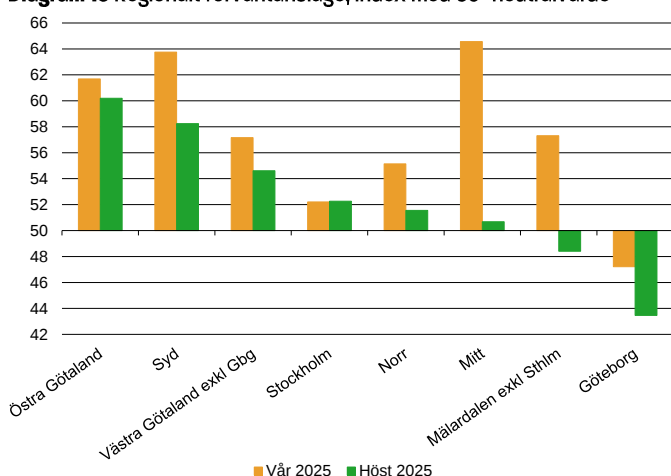
Utsikterna för det kommande halvåret i detaljhandeln är över-
siktligt rätt likt så som det såg ut i våras – både dagligvaru- och
sällanköpshandeln noterar ett positivt index med snäppet star-
kare stämningsläge för sällanköp. Lönsamheten ligger nära ett
normalläge för båda. Det som skiljer de två åt nu är dels att säl-
lanköp förutser starkare marknadsutveckling (men positivt
även för dagligvaru), dels att dagligvaru till skillnad från säll-
anköp förutser neddragningar, och då främst för tjänstemän.
Notera att dagligvaruhandeln väntas kombinera dessa ned-
dragningar med relativt kraftigt ökade investeringar i kapa-
citet. Om vi inom sällanköpshandeln särskilt fokuserar på bil-
handlarna så är de mindre positiva än övriga delbranschen.
Lönsamheten för bilhandlarna indikeras som svagare än nor-
malt, marknaden väntas inte lyfta utan gå i sidled det kom-
mande halvåret och ytterligare neddragningar på anställda lig-
ger i korten.

Sveriges fordonsframsida backar

En analys av resultaten i Branschbarometern utifrån geografi
visar kortfattat följande. Av de åtta regionerna som vi i detta
sammanhang delar in landet i, är det endast i Göteborg som
den sammantagna indexnivån indikerar ett negativt stäm-
ningsläge. Tydligt försämrat läge för fordonsindustrin lämnar
sitt avtryck i detta Sveriges fordonsmecka. I just det avseendet
såg situationen likadan ut i våras med Göteborg i botten, men
i övrigt har mycket ändrats.

I sju av åtta regioner har stämningsläget försämrats, endast sär-
skilt tjänstesektorstunga Stockholm avviker och ligger kvar
med försiktigt positiva utsikter. Den största nedjusteringen av
förväntningarna har skett i region Mitt – bestående av Värml-
land, Dalarna, Gästrikland och Hälsingland – där basindustri-
grenarna stål & gruv och skog & papper båda har ett starkt fot-
fäste. De har båda kraftigt försämrat sina utsikter sedan i våras,
vilket därmed även syns i Mitts indexstapel.

Diagram 13 Regionalt förväntansläge, index med 50=neutralvärde

Källa: Unionens Branschbarometer

Förvarsindustrin väger relativt sett tungt i Östra Götaland och
bidrar förstas till regionens topplacering, men det är inte den

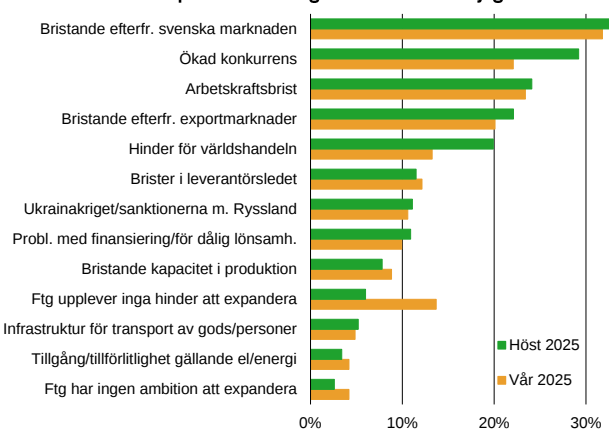
enda förklaringen. Även borträknat den industrigrenen är
stämningsläget positivt i regionen.

Arbetskraftsbristen vanligare hinder än tullar

Som bitvis redan har refererats ovan anger klubbarna i
Branschbarometern vilket eller vilka som i nuläget är de
främsta hindren för företagens svenska verksamhet att expan-
dera. Jämfört med i våras finns flera signaler i klubbarnas svar
som ytterligare bekräftar bilden av att utvecklingen i år varit
prövande på en sektorsövergripande nivå.

Andelen klubbar som uppger att företaget *inte* upplever några
hinder att expandera har minskat markant och ligger nu i både
industrin och tjänstesektorn på den lägsta nivån vi uppmätt.
Andelen som svarar att ökad konkurrens är ett av de främsta
hindren för expansion har vuxit i motsvarande grad i båda sek-
torerna och är nu på sin högsta nivå sedan 2019.

Diagram 14 Vilket/vilka är de främsta hindren för den svenska
verksamheten att expandera i nuläget? Flera svar möjliga

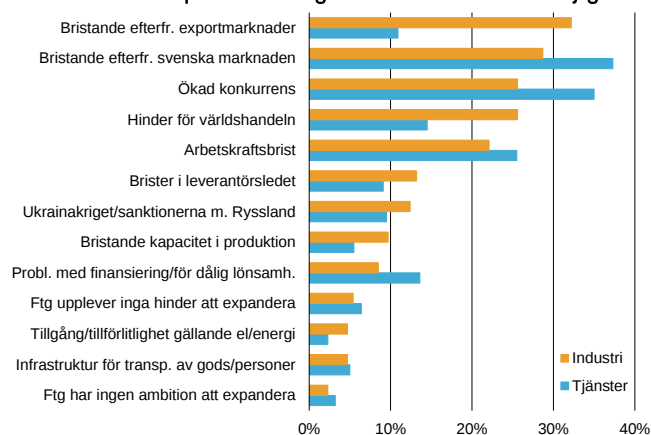
Källa: Unionens Branschbarometer

Även svarsalternativet ”hinder för världshandeln” har vuxit på
ett sätt som förstärker intrycket av att klubbarna när de besva-
rade enkäten i våras underskattade den negativa effekten av
Trump's handelspolitik (vilket de knappast kan klandras för).⁸
Andelen som angivit detta är högre inom industrin än bland
tjänsteklubbarna, vilket förstas är väntat med tanke på indu-
strins större exportberoende. Men det bör uppmärksammas att
detta svarsalternativ i tjänstesektorn liksom i industrin rang-
ordnas som nummer fyra, och påminnas dels om att tjänste-
sektorn står för en betydande del av exporten dels om att ökade
handelshinder även skapar problem och ökade kostnader för
importberoende branscher.

Det må alltså vara sant att vi fortsatt befinner oss i en numera
mycket utdragen lågkonjunktur, med över 40 procent av såväl
industri- som tjänsteklubbarna som svarar att bristande efter-
frågan är ett av de främsta hindren för expansion. Icke desto
mindre – svaren visar även att bristen på arbetskraft kvarstår
som ett stort problem.

⁸ I sin helhet formuleras svarsalternativet ”utvecklingen gällande (ge-
nomförda och aviserade) hinder för världshandeln”.

Diagram 15 Vilket/vilka är de främsta hindren för den svenska verksamheten att expandera i nuläget? Sektorer. Flera svar möjliga

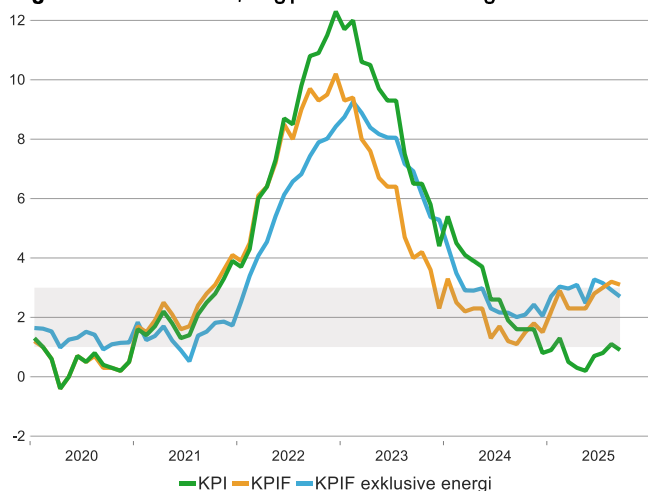
Källa: Unionens Branschbarometer

Denna upplaga av Branschbarometern baseras på bedömningar från 525 klubbar på 469 företag med sammanlagt 558 000 anställda i Sverige. Svarsfrekvensen var 31 procent. Undersökningen genomfördes under perioden 16/9 – 7/10 2025.

Inflation

Svensk inflation mätt med KPIF var 3,1 procent i oktober. Mätt med KPI, som är det mest relevanta måttet för löntagare, var inflationen 0,9 procent – differensen beror på Riksbankens och bankernas räntesättning och därmed förändringar i bolånekostnader. KPIF för alla varor och tjänster exklusive energi var 2,8 procent.

Diagram 16 Inflationsmått, årlig procentuell förändring

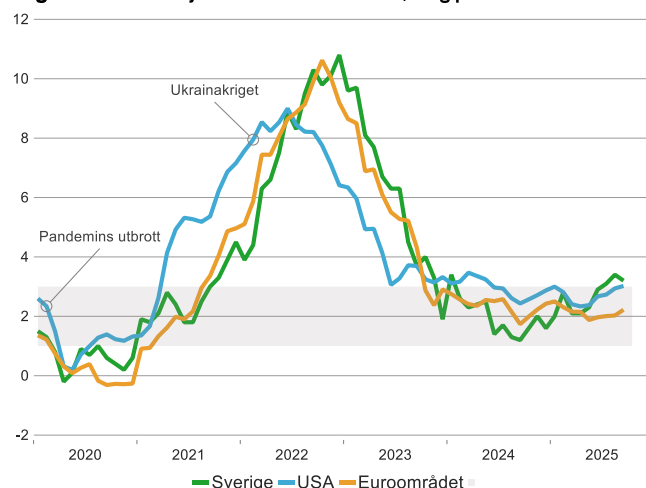

Not: Grå fältet indikerar 2 ± 1 procent.

Källa: SCB och Macrobond

Inflationen i euroområdet har under en längre tid varit på inflationsmålet mätt med det harmoniserade indexet för konsumentpriser (HIKP). Inflationen i USA och Sverige är väsentligt högre, runt 3 procent.

Diagram 17 Inflation jämfört med omvärlden, årlig procentuell förändring

Not: Grå fältet indikerar 2 ± 1 procent. HIKP samt för USA: CPI Urban.

Källa: Macrobond och SCB

Korgeffekten

En viktig förklaring till att KPIF (och HIKP) i Sverige ligger en bit över målet är den så kallade korgeffekten, som har avviker från sitt vanliga mönster under året.

Korgeffekten uppstår vid varje årsskifte när SCB för att bättre spegla hushållens faktiska konsumtionsmönster justerar den korg av varor och tjänster som inflationen beräknas på.

Vanligtvis är denna effekt liten, ofta omkring minus en tiondels procentenhet. I år är effekten dock både ovanligt stor och den går i motsatt riktning, plus nära 0,25 procentenheter.

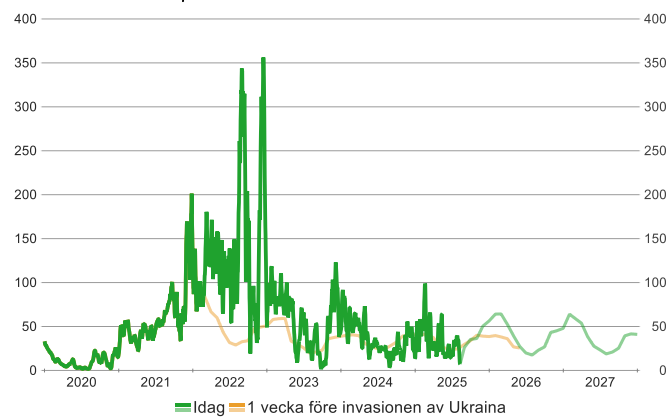
Den ovanliga korgeffekten under 2025 förklaras till största del av att utrikes resor har fått en större vikt 2025. Vikterna i korgen baseras på hur konsumtionen såg ut två år tidigare. Konsumtionen av utrikes resor var inte ovanligt stor 2023 men den var ovanligt låg åren innan med anledning av de restriktioner som infördes under pandemin. En återgång till mer normalt resande 2023 innebar alltså en kraftig ökning jämfört med året innan.

Riksbanken säger sig se igenom korgeffekten när de fattar sina beslut, eftersom det är tillfälliga effekter som inte speglar ett reellt högre pristryck i ekonomin. Under 2026 förväntas korgeffekten åter följa sitt normala mönster och sänka inflationsutfallen med någon tiondel.

Energipriser

Marknadsförväntningen är att elpriserna 2026 i genomsnitt blir drygt 10 procent högre jämfört med årets priser, för att där efter ligga kvar på samma nivå 2027.

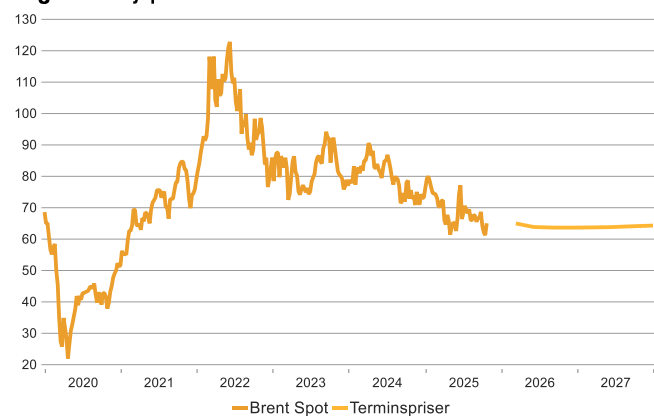
Diagram 18 Nordiska elpriset, utfall samt terminspriser, en veckas glidande medelvärde, EUR/MWh

Not: Mörkgrön serie visar utfall, ljusorangea och ljusgröna terminspriser.
Källa: ICE, egna beräkningar och Macrobond

Oljepriset har under året fortsatt att röra sig nedåt. En hel del av den nedgången beror på en minskad fart i den globala ekonomin men terminspriser indikerar stabilisering av oljepriset under 2026 och 2027.

Diagram 19 Oljepris

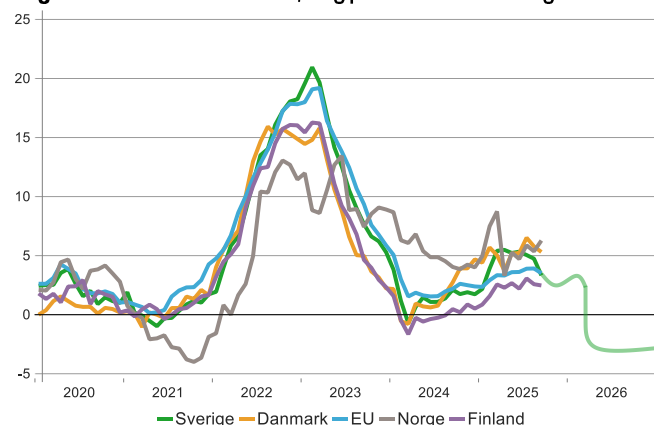
Källa: IVE och Macrobond

Finanspolitisk påverkan

Energiskatten på el sänks nästa år, ROT-avdraget återställs och en tillfällig halvering av livsmedelsmomsen, från 12 till 6 procent, införs.

Effekterna på inflationsmått av ROT och energiskatten tar ut varandra. Många livsmedelspriser bedöms få en negativ inflation 2026.

Diagram 20 Livsmedelsinflation, årlig procentuell förändring

Not: Ljusgrön linje en illustration (och inte en prognos) av förändringen av livsmedelsinflationen på grund av momsförändring.
Källa: IVE och Macrobond

Livsmedel är en stor del av hushållens konsumtion och momsförändringen är stor, vilket gör att Riksbanken räknar med att inflationen av detta skäl minskar tillfälligt med runt 0,65 procentenheter från och med april 2026 till och med mars 2027.

Dessa skattesänkningar plus ett utökat jobbskatteavdrag samt fortsatt stigande reallöner och en återhämtning på arbetsmarknaden bidrar till att hushållens reala disponibla inkomster ökar nästa år, vilket i sin tur leder till en högre konsumtion. Detta kan i förlängningen leda till ett tryck uppåt på inflationen.

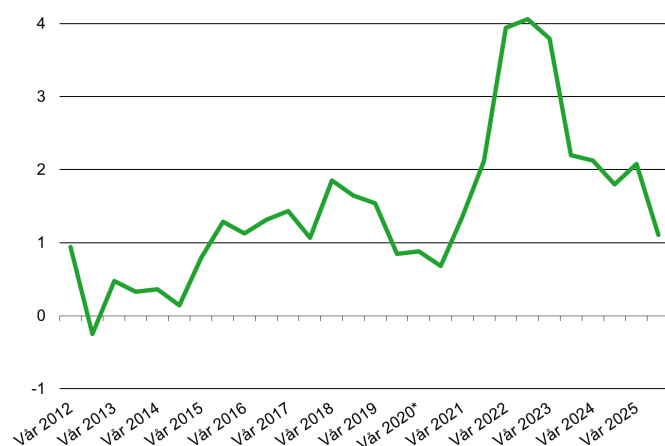
Prisförväntningar

Unionens klubbar förväntar sig 2,3 procents ökning av *inköpspriserna* det närmsta halvåret.

Ingen bransch förväntar sig inkösprisminskningar men fordonsindustrin ser oförändrade priser och skog & papper samt stål & gruv förväntar sig mycket låga ökningar, runt 0,5 procent. Nästan alla branscher ser lägre inköspriser framför sig jämfört med det senaste halvåret.

Enligt Unionens Branschbarometer väntas företagen under det kommande halvåret höja sina *försäljningspriser* med 1,1 procent.

Diagram 21 Förändring av försäljningspriser kommande 6 månader, procent

Källa: Unionens Branschbarometer

Försäljningspriserna förväntas *minska* inom IT-konsulter (-3,3 procent), skog & papper (-1,8) samt för energiproducenter (-0,3).

Små ökningar förväntar transport & logistik (0,2), sällanköps-handeln (0,3) och fordonsindustrin (0,5).

Livsmedelsindustrin (3,1), kemiindustrin (2,6) samt försvarsindustrin (2,4) bedömer att relativt stora försäljningsprisökningar kommer.

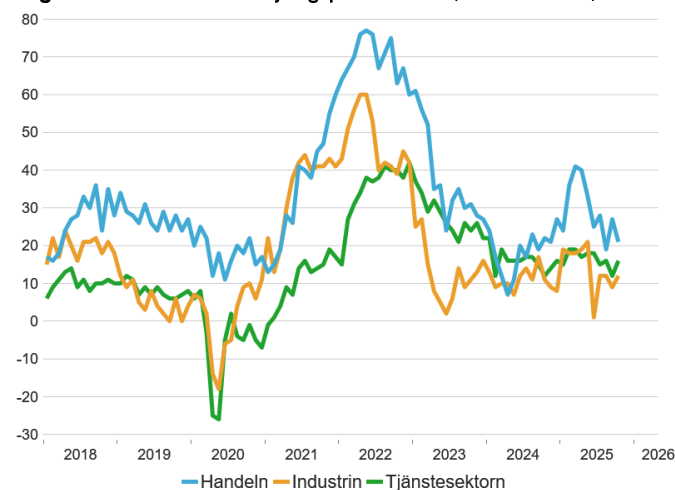
Dagligvaruhandeln ser en ökning på 1,4 procent vilket tillsammans med sällanköps-handeln ger detaljhandeln som helhet en förväntad ökningstakt på 0,9 procent.

Bygg ser en ökningstakt framöver på 1,6 procent att jämföras med 0,9 procent i vårens undersökning.

Sammantaget ser klubbarna nu framför sig inköps- och försäljningspriser som är förenliga med en låg och stabil prisutveckling.

Förväntade försäljningspriser i Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer visar en liknande utveckling, med prisplaner förenliga med inflationsmålet. Men tjänstesektorn har högre prisökning än de andra vilket inte är fallet i Branschbarometern. Skillnaden kan bland annat bero på att urval av företag skiljer sig åt samt att det är olika tidshorisonter i undersökningarna, 3 respektive 6 månader.

Diagram 22 Förväntade försäljningspriser (3 mån), KI-barometern, netttotal

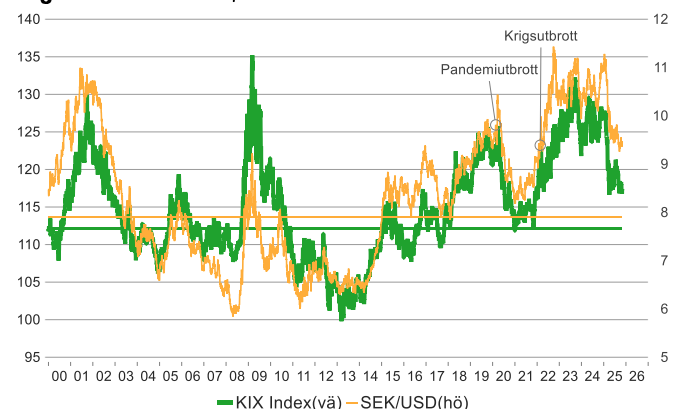

Källa: Konjunkturinstitutet och Macrobond

Växelkursen

Trump-administrationens uttalade ambition och agerande för att försvaga dollarn har lett till att kronan stärkts gentemot dollarn. Kronan har dessutom stärkts mot många andra viktiga handelspartners valutor. Kronans värde gentemot den handelsvägda valutakorgen som utgör KIX-index har under året närmast sig sitt historiska medelvärde under 2000-talet.

Diagram 23 Växelkurser, SEK/USD samt KIX-index

Not: Lägre tal innebär en starkare svensk krona.

Källa: Riksbanken, Macrobond och Unionen

Prognos

USA:s handelskrig mot omvärlden bedöms, i likhet med vad som var fallet i vårens prognos, få en begränsad effekt på svensk inflation.

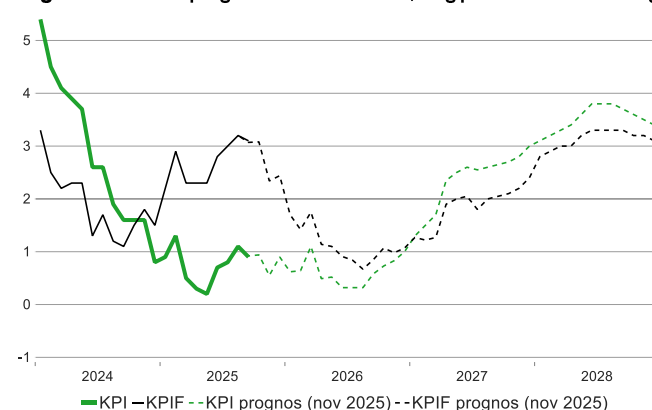
Industriavtalet bidrar fortsatt till en lönebildning i harmoni med inflationsmålet och till stabila inflationsförväntningar.

Tillfälliga effekter som årets korgförändring och ovanligt stora förändringar i energipriser klingar ut 2026 men ersätts av tillfälliga skatteeffekter.

Sammantaget förblir KPI-inflationen låg 2026 och KPIF minskar mycket. Inflationen mätt som KPIF bedöms i genomsnitt bli 2,7 procent 2025 och 1,1 procent 2026.

KPI bedöms bli 0,8 procent 2025 och 0,6 procent 2026.

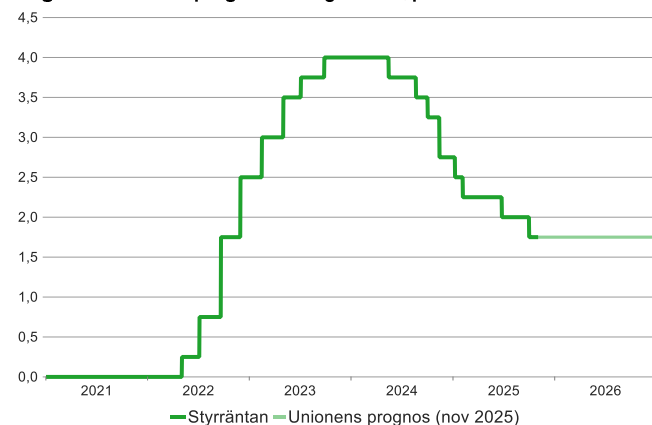
Diagram 24 Utfall & prognos för KPI och KPIF, årlig procentuell förändring

Källa: Unionen och SCB

Styrräntan bedöms ligga kvar på dagens nivå, 1,75 procent, minst till och med årets slut 2026.

Diagram 25 Utfall & prognos för styrräntan, procentenheter

Källa: Unionen och Riksbanken

Geopolitiska spänningar och den högre grad av oförutsägbarhet som kännetecknar Trump-administrationen gör att osäkerheten i prognosen är större än normalt.

Tabell 3 Unionens prognos – inflation och ränta, procent

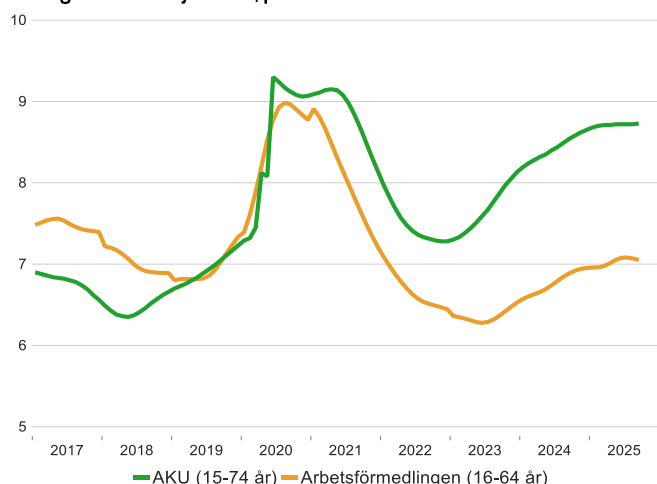
	2024	2025	2026
KPI, årsgenomsnitt	2,8	0,8	0,6
KPIF, årsgenomsnitt	1,9	2,7	1,1
Styrränta, årsgenomsnitt	3,60	2,10	1,75
Styrränta, vid årets slut	2,75	1,75	1,75

Källa: Unionen

Arbetsmarknad

Den svenska arbetsmarknaden har försvagats under de senaste årens lågkonjunktur. Vi har tidigare gjort bedömningen att en vändning kommer att inledas i år och nu ses också vissa tecken på att det håller på att ske. När konjunktoren tar mer fart framöver kommer det visa sig i en förbättring på arbetsmarknaden.

Diagram 26 Arbetslöshet enligt AKU respektive Arbetsförmedlingen, säsongs- och trendjusterat, procent

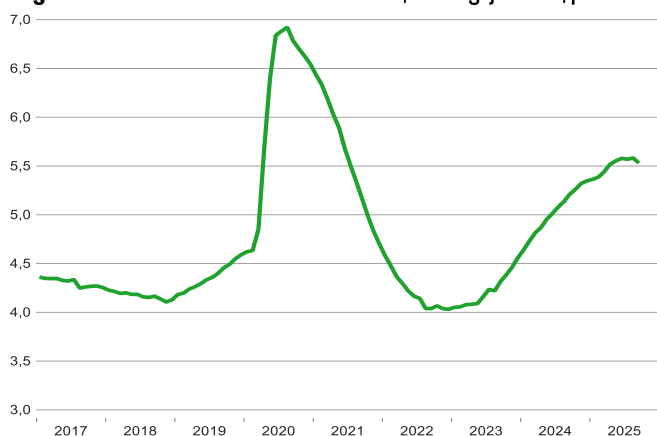
Källa: Macrobond, SCB och Arbetsförmedlingen

Enligt Arbetsförmedlingens trendjusterade mått uppgick arbetslösheten i september till 7 procent. Sedan sommaren 2023 har detta arbetslöshetsmått ökat men under det senaste året har ökningstakten avtagit. Efter en topp i juli syns nu tecken på att arbetslösheten enligt detta mått minskar, vilket talar för en kommande förbättring på arbetsmarknaden.

Enligt SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU) är arbetslösheten både högre i nivå och har ökat mer sedan 2023 än enligt Arbetsförmedlingens mått. I september uppgick det trendjusterade arbetslöshetstalet till 8,7 procent. Under 2025 har arbetslösheten enligt AKU rört sig sidledes.

När det gäller Unionens medlemmar uppgick den säsongsjusterade arbetslösheten i Unionens a-kassa till 5,5 procent i september, vilket var något lägre än i augusti. En liknande utveckling syns även i andra fackförbunds a-kassor.

Diagram 27 Arbetslöshet Unionens a-kassa, säsongsjusterat, procent

Källa: Macrobond, Arbetsförmedlingen och IAF

EU:s tredje *lägsta* ungdomsarbetslöshet?

Den senaste tiden har en del politiker, debattörer och nyhetsredaktioner lyft fram att Sverige har EU:s tredje *högsta* ungdomsarbetslöshet. I september uppgick den svenska ungdomsarbetslösheten enligt AKU till 23,6 procent. I den allmänna debatten är det därför inte ovanligt att debattörer säger att var

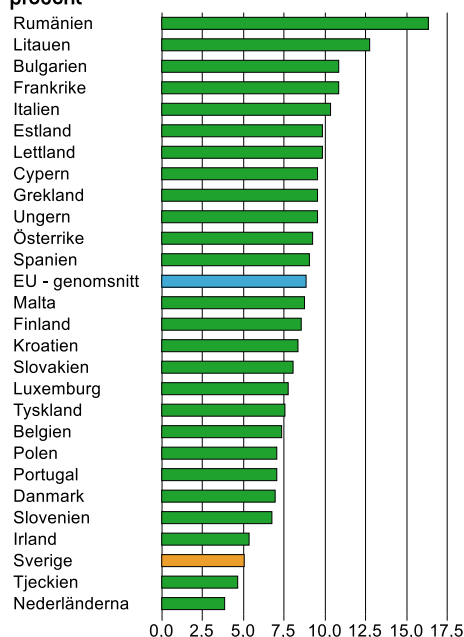
fjärde ung person i Sverige är arbetslös. Detta är en beskrivning som vi invänder mot.

Unionen har tidigare uppmärksammat den problematik som finns i begreppet ”ungdomsarbetslöshet”.⁹ Måttet inkluderar alla i åldersgruppen 15–24 år som uppgivit att de söker jobb. Alltså inkluderas även studenter på gymnasial, yrkeshögskole- och högskolenivå som söker jobb vid sidan av studierna. Detta gör AKU-måttet missvisande, då det ger sken av ett mycket stort utanförskap bland de unga trots att de flesta av dem studerar på heltid.

Det betyder naturligtvis inte att avsaknad av extrajobb inte kan vara ett problem för en student. Möjligheten till en extrainkomst kan för en del vara av stor betydelse. Dessutom kan möjligheten att tillägna sig arbetslivserfarenhet under studietiden underlätta övergången till arbetslivet när studierna är färdiga. Det är också problematiskt om studenter inte får jobb efter examen och istället övervintrar i utbildningssystemet.

Ett mått som bättre än AKU synliggör ungdomsarbetslösheten är begreppet NEET (Young people neither in employment nor in education and training). NEET används som ett alternativ för att mer träffsäkert identifiera den del av ungdomsarbetslösheten som kan kopplas till utanförskap och som därmed är att betrakta som ett större samhällsproblem. Enligt detta mått har Sverige en av EU:s lägsta NEET-ungdomsarbetslösheter. Endast Nederländerna och Tjeckien hade det andra kvartalet 2025 ett lägre NEET-tal.

Diagram 28 Ungdomar som varken jobbar eller studerar, EU, 15 – 24 år, procent

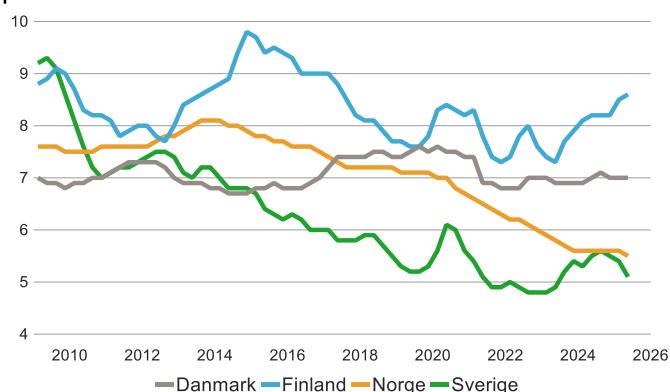

Källa: Macrobond och Eurostat

Sverige har en tydligt sjunkande trend i andelen ungdomar som varken jobbar eller studerar. Denna andel har också sjunkit det senaste året efter viss ökning 2023 och 2024. Samtidigt befinner sig NEET-ungdomsarbetslösheten i Finland och Danmark på ungefär samma nivå som vid början av 2010-talet medan Norge i likhet med Sverige uppvisar en sjunkande trend.

⁹ [Unionen om konjunkturen november 2023.](#)

Diagram 29 Ungdomar som varken jobbar eller studerar, 15 – 24 år, procent

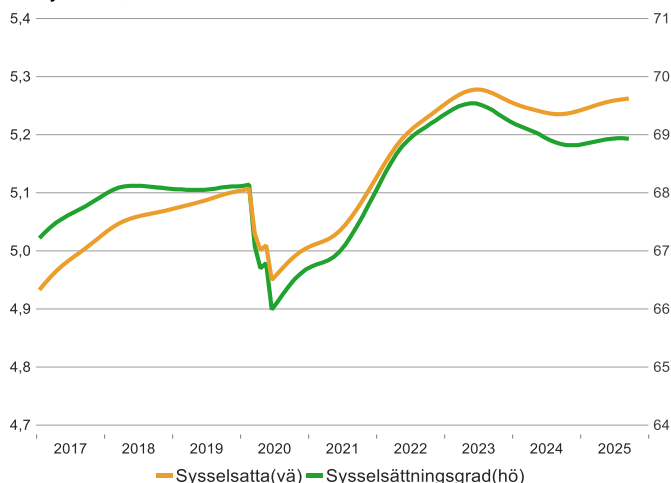
Källa: Macrobond och Eurostat

Detta exempel visar vikten av att hålla tungan rätt i mun om ungdomsarbetslösheten. Sverige har flera strukturella utmaningar på arbetsmarknaden, men ungdomsarbetslösheten är ett mindre sådant än vad man ofta kan få intrycket av i debatten. Unga personer är sysselsatta i mycket hög grad i Sverige vilket är en styrka.

Sysselsättningen ökar

Antalet sysselsatta minskade mellan sommaren 2023 och hösten 2024 men har det senaste året börjat öka igen. Antalet sysselsatta var i september 160 000 fler än före pandemin. Sysselsättningsgraden, som uttrycker antalet sysselsatta som andel av befolkningen, uppgick i september till 68,9 procent. Det andra kvartalet 2025 hade Sverige den fjärde högsta sysselsättningsgraden i EU. Endast Nederländerna, Malta och Danmark hade en högre.

Diagram 30 Antal sysselsatta samt sysselsättningsgrad, miljoner personer respektive procent av befolkningen, säsongs- och trendjusterat, 15–74 år

Källa: Macrobond och SCB

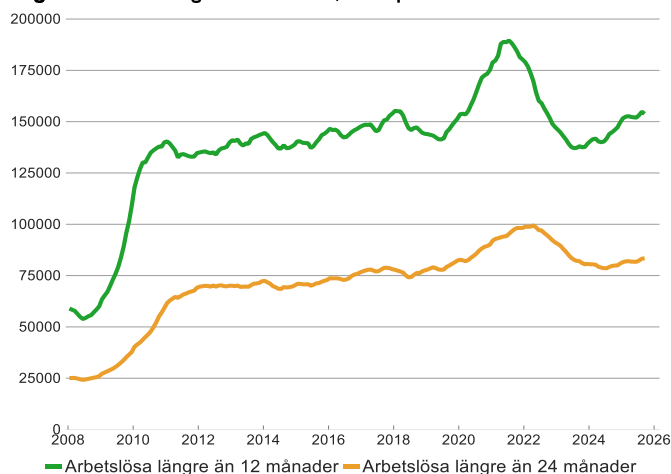
Många arbetslösa står långt ifrån arbetsmarknaden

En stor förändring som skett de senaste 15 åren är att en allt större andel av de arbetslösa utgörs av personer som av olika skäl anses ha en svag koppling till arbetsmarknaden.

Antalet långtidsarbetslösa – definierade som de som varit arbetslösa i minst 12 månader – ökade markant i samband med finanskrisen 2008–09. Under tioårsperioden efter krisen minskade inte långtidsarbetslösheten, trots flera år av relativt god

ekonomisk tillväxt, utan den fortsatte istället att öka. Under pandemin skedde en ny snabb uppgång. Den gången bet sig långtidsarbetslösheten inte fast på den nya nivån på samma sätt som efter finanskrisen, utan återhämtade relativt snabbt hela uppgången, för att sedan plana ut igen på ungefär samma nivå som innan pandemin. Det senaste året har antalet långtidsarbetslösa ökat igen, med drygt 10 000 personer.

Diagram 31 Antal långtidsarbetslösa, 12 respektive 24 månader

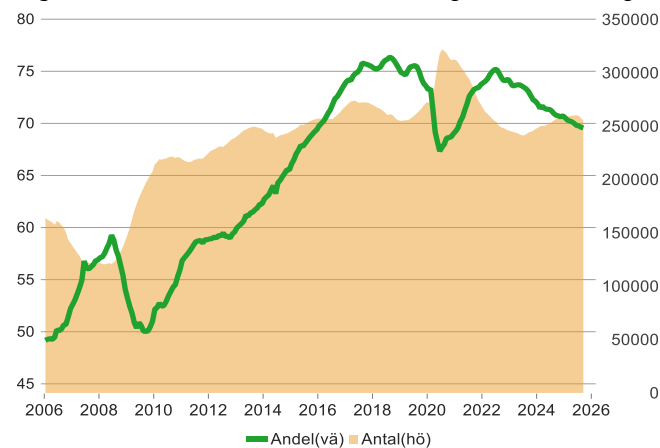
Källa: Macrobond och SCB

Den främsta förklaringen till att långtidsarbetslösheten etablerade en ny väsentligt högre normalnivå efter finanskrisen är att antalet långtidsarbetslösa utrikes födda ökade markant under den här perioden. Det är en period som kännetecknats av ett högt mottagande av asylsökande, många med en för svensk arbetsmarknad låg utbildningsnivå och utan relevanta språkkunskaper. Det är fullt naturligt att det tar en tid för många av dessa personer att få fäste på den svenska arbetsmarknaden. Det är av största vikt att dessa personer via utbildningsinsatser och en aktiv arbetsmarknadspolitik får hjälp med att tillskansa sig de kvalifikationer som krävs för den svenska arbetsmarknaden.

Arbetslösa som är födda utanför Europa anses tillsammans med arbetslösa som saknar gymnasial utbildning, är äldre än 55 år och/eller har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga tillhöra en grupp av arbetslösa med svag konkurrensförmåga.

Gruppen med svag konkurrensförmåga har de senaste åtta åren utgjort 70–75 procent av samtliga arbetslösa, vilket är en ökning jämfört med för 15 år sedan då den uppgick till drygt 50 procent. De senaste tre åren har denna grupp dock minskat i andel, när arbetslösheten har ökat och antalet arbetslösa med en relativt sett starkare ställning på arbetsmarknaden blivit arbetslösa. Antalet arbetslösa med svag konkurrensförmåga har visserligen ökat något de senaste två åren, men ligger trots detta på samma nivå som 2016.

Diagram 32 Andel och antal arbetslösa med svag konkurrensförmåga

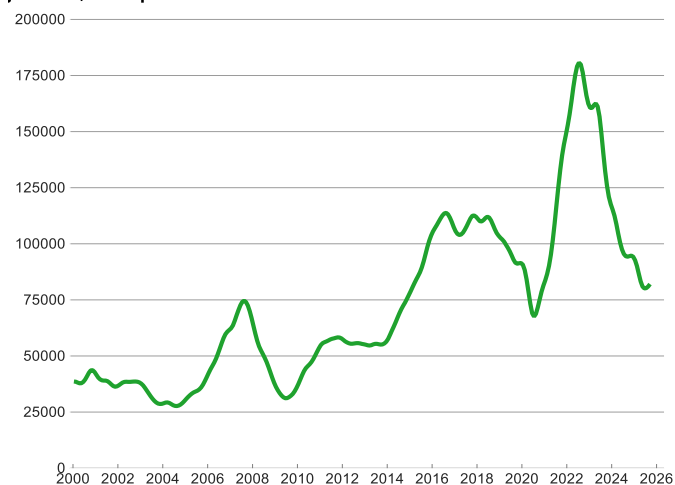
Källa: Macrobond och Arbetsförmedlingen

Sval efterfrågan på arbetskraft

Antalet lediga jobb var rekordstort efter pandemin. Det gällde både inflödet av nya jobb till Arbetsförmedlingen och antalet kvarvarande jobb som inte kunde tillsättas. Sedan 2023 har antalet nya lediga jobb minskat kraftigt. Jämfört med toppen har inflödet mer än halverats.

I ett längre historiskt perspektiv är antalet nya lediga jobb dock fortfarande att betrakta som relativt högt. Och enligt SCB:s statistik fanns det, trots lågkonjunkturen, drygt 75 000 lediga jobb i september 2025 och en liten uppgång kan noteras från i augusti.

Diagram 33 Lediga jobb hos Arbetsförmedlingen, trend- och säsongjusterat, antal per månad

Källa: Macrobond och Arbetsförmedlingen

I Branschbarometern vände klubbarnas samlade förväntningar på kommande sysselsättningsutveckling nedåt jämfört med vårens mätning, men de ligger högre än vad som var fallet för ett år sedan. De sammantagna förväntningarna hos industriklubbarna är att sysselsättningen ligger kvar på nuvarande nivå för både arbetare och tjänstemän. Under denna industriövergripande nivå märks dock såväl förväntningar om neddragningar inom delar av basindustrin, fordonsindustrin och maskin & metallvaruindustrin, som förväntningar om expansion inom främst försvars- men även livsmedels- och el-/energiindustrierna. Inom tjänstesektorn väntas kännbara neddragningar för tjänstemännen, och det brett. IT-konsulter, telekom och trans-

port & logistik hör till de mest negativa i detta avseende. På arbetsidan väntas den sammantagna sysselsättningen enligt tjänsteklubbarna röra sig sidledes det kommande halvåret.

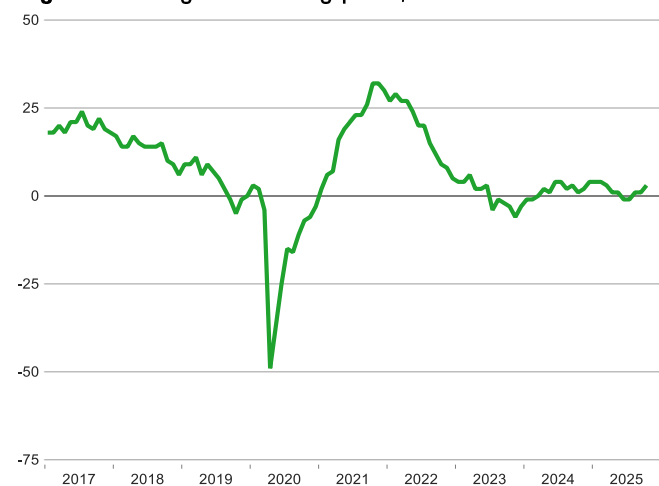
Diagram 34 Förväntan på sysselsättnings utveckling kommande halvår jämfört med föregående halvår, procent

Källa: Unionens Branschbarometer

I Konjunkturinstitutets barometer steg företagens anställningsplaner i oktober. Nettotalet är precis över nollstrecket och har nu legat i det härade i nästan två års tid. Ett positivt nettotal innebär att det är fler företag som anger att de kommer att öka än som anger att de kommer att minska antalet anställda den kommande tiden.

Diagram 35 Företagens anställningsplaner, nettotal

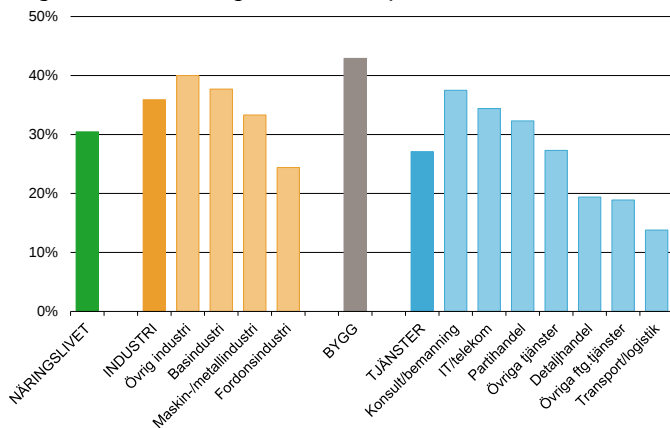
Källa: Macrobond och Konjunkturinstitutet

Trots den dämpade efterfrågan på arbetskraft de senaste åren råder det ännu arbetskraftsbrist i näringslivet. I Unionens Branschbarometer hamnade arbetskraftsbrist på tredje plats när klubbarna ombads uppge företagets största hinder för expansion. 24 procent av klubbarna uppgav att arbetskraftsbrist var ett av de största hindren.

En tredjedel av klubbarna anger också att företaget just nu har vakanser som inte kan tillsättas. Problemet är något mer utbrett inom industrin än i tjänstesektorn. Svårigheterna att hitta personal med rätt kompetens upplevs som särskilt stora i övrig industri (exempelvis försvarsindustrin och läkemedelsindustrin) med tal runt 40 procent.

I tjänstesektorn är andelen företag med vakanser störst inom konsult & bemanning medan den är betydligt lägre inom till exempel transport & logistik.

Diagram 36 Andel företag med vakanser, procent

Källa: Unionens Branschbarometer

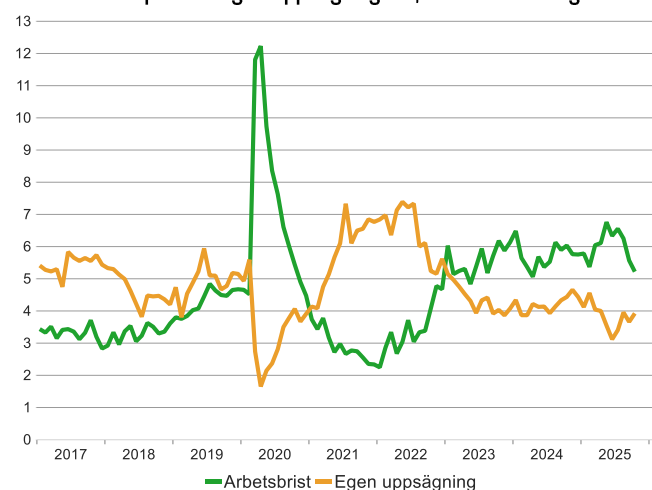
Förbättrat läge enligt Unionens medlemmar

Unionens medlemsrådgivning hanterar varje månad omkring 10 000 frågor från enskilda medlemmar. Varje ärende kategoriseras efter vilken typ av fråga det rör sig om. På det här sättet går det att noga följa vilken typ av frågor förbundets medlemmar behöver stöd i för stunden. Vissa typer av frågor korrelerar tydligt med konjunkturen och ger därför en värdefull bild av utvecklingen på arbetsmarknaden.

När det ekonomiska läget är starkt får rådgivningen färre frågor om uppsägning till följd av arbetsbrist, medan frågorna om den egna uppsägningstiden ökar. I tider av starkare utveckling för ekonomin är förhållandet det motsatta. Att arbetsbristfrågorna följer konjunkturen är förväntat, eftersom sådana uppsägningar är en direkt följd av efterfrågeläget. Det omvända gäller för frågorna om den egna uppsägningstiden. I goda ekonomiska tider, när behovet av arbetskraft är stort och det finns många lediga jobb, är det fler som går med tankar på att säga upp sig för att självmant byta jobb.

Förhållandet mellan dessa två typer av frågor ger därför en god fingervisning om det rådande arbetsmarknadsläget. Andelen frågor om arbetsbrist har sedan början av 2023 varit högre än den för egen uppsägning. I våras ökade arbetsbristandelen men har sedan i juli sjunkit tillbaka relativt tydligt. Motsatt utveckling kan ses för frågor om egen uppsägning. Andelen frågor om arbetsbrist är fortfarande högre men riktningen är nu alltså åt rätt håll.

Diagram 37 Rådgivningsärenden till Unionen om uppsägning relaterat till arbetsbrist respektive egen uppsägningstid, andel av samtliga ärenden

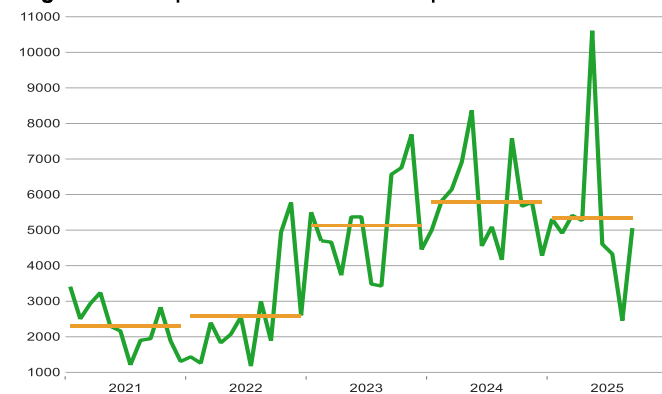

Källa: Unionen

Fortfarande relativt många som berörs av varsel och konkurser

Antalet personer som varslas om uppsägning har de senaste två åren varit något högre än normalt. Under 2023 varslades drygt 5 000 per månad och 2024 var motsvarande antal nästan 6 000. Det kan jämföras med genomsnittet för 2000-talet på cirka 4 500 personer. Under 2025 har antalet varsel dämpats något till drygt 5 000 personer per månad.

Diagram 38 Antal personer berörda av varsel per månad

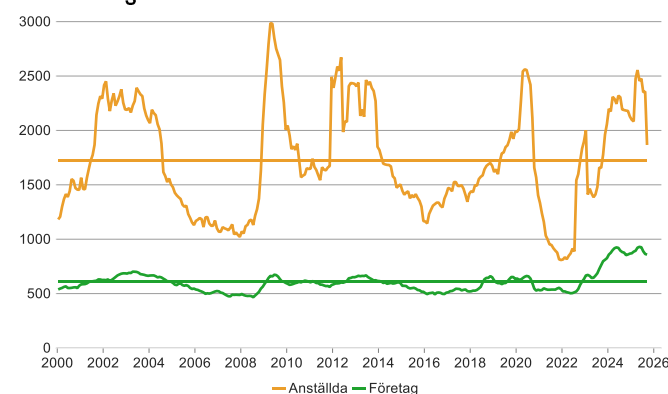

Not: Det ej konjunkturbetingade och sedan tillbakadragna storvarslat från Humana i februari 2023 har räknats bort. Heldragna orangea streck avser årsmedelvärden.

Källa: Macrobond, Arbetsförmedlingen och egna beräkningar

De senaste tre åren har både antalet konkurser och antalet anställda berörda av konkurser ökat i snabb takt. 2024 gick drygt 10 000 företag i konkurs och knappt 27 000 anställda berördes. Utvecklingen har fortsatt under 2025. Genomsnittet för 2000-talet är 7 400 företag och 20 600 anställda per år. Förutom lågkonjunkturen är de avslutade anstånden med skatteinbetalningar från pandemin en förklaring till de förhöjda nivåerna för antalet konkurser. Antalet anställda berörda av konkurser är på ungefär samma nivå som vid tidigare konjunkturdowngångar, undantaget finanskrisen då fler berördes.

Diagram 39 Antal konkurser och antal anställda berörda av konkurser, två kvartals glidande medelvärde

Not: Heldragna streck avser genomsnitt per månad 2000 – 2025.

Källa: Macrobond och Tillväxtanalys

Arbetsmarknaden förbättras men arbetslösheten trots det fortsatt hög

Arbetsmarknaden har pressats av de senaste årens penningpolitiska åtstramning och lågkonjunktur. Under både 2023 och 2024 ökade arbetslösheten medan sysselsättningen minskade.

Den senaste tiden syns vissa tecken på att en vändning på arbetsmarknaden har inletts. Sysselsättningen har vänt uppåt i år

och sedan i början av året ökar inte längre arbetslösheten. Arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens mått sjönk därtill något i september.

Arbetsmarknaden ligger vanligtvis sent i konjunkturcykeln och en förbättrad konjunktur slår ofta igenom med viss fördröjning på arbetsmarknaden. Framåtblickande indikatorer visar att efterfrågan på arbetskraft fortsatt är relativt sval.

I vårt huvudscenario kommer svensk ekonomi trots osäkerhetsfaktorer fortsätta att utvecklas relativt starkt och vår bedömning är att det även kommer visa sig i en förbättring på arbetsmarknaden under vår prognosperiod. Arbetslösheten förblir dock fortfarande hög och det krävs betydligt mer av aktiv arbetsmarknadspolitik för att varaktigt få ned den strukturellt höga arbetslösheten.

Totalt sett bedömer vi att arbetslösheten, så som den mäts i AKU:n, i genomsnitt blir 8,7 procent i år för att sedan sjunka tillbaka till 8,4 procent nästa år. Arbetslösheten enligt Arbetsförmedlingens mått blir 7,0 procent i år och 6,7 procent nästa år. Antalet sysselsatta ökar med en 0,3 procent i år och med 0,6 procent nästa år.

Tabell 4 Unionens prognos över sysselsättning och arbetslöshet, procent

	2024	2025	2026
Sysselsättningstillväxt, AKU	-0,5	0,3	0,6
Arbetslöshet, AKU	8,4	8,7	8,4
Arbetslöshet, Arbetsförmedlingen	6,8	7,0	6,7

Källa: SCB och egna bedömningar

Fördjupning: Arbetsmarknad i förändring?

Arbetsmarknaden är i ständig rörelse. Tekniska skiften, geopolitiska och demografiska förändringar är bara några skäl. 2020-talet har än så länge varit ett händelserikt årtionde med en global pandemi som stängde ned samhällen samt återkomsten av hög inflation i västvärlden bland annat till följd av Rysslands anfallskrig mot Ukraina. Introduktionen av AI ser därtill ut att vara nästa stora teknikskifte. Den svenska arbetsmarknaden har i olika utsträckning påverkats av alla dessa händelser. Denna fördjupning går igenom hur arbetsmarknaden har förändrats sedan åren innan pandemin, med särskilt fokus på utvecklingen under konjunkturedgången de senaste två åren.

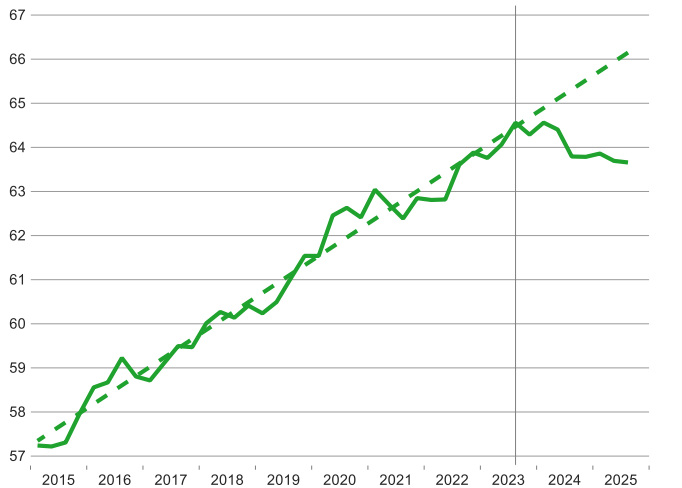
Högre andel tjänstemän över tid – men trendbrott senaste åren?

Under lång tid har tjänstemän blivit en allt större andel av de sysselsatta på den svenska arbetsmarknaden. En snabb teknikutveckling, utbyggnad av utbildningssystem och ökad konkurrens från länder utanför västvärlden har bidragit till en mer specialiserad ekonomi där Sverige befinner sig högt upp i de globala värdekedjorna.

2015 var drygt 57 procent av de sysselsatta på arbetsmarknaden tjänstemän. I slutet av 2019 hade denna andel stigit till 61 procent och under de därpå följande tre åren fortsatte denna utveckling upp till drygt 64 procent. Men sedan det andra halvåret 2023 har andelen tjänstemän sjunkit något och var det tredje kvartalet 2025 strax under 64 procent. Det är ungefär två

procentenheter lägre än vad som hade varit fallet om utvecklingen istället följt den trend som gällde åren före pandemin, 2015–2019.

Diagram 40 Andel tjänstemän av sysselsatta, säsongsjusterat, procent

Not: Tjänstemän definieras i diagrammet som grupperna "Chefsyrken", "Yrken med krav på fördjupad högskolekompetens", "Yrken med krav på högskolekompetens eller motsvarande", "Yrken inom administration och kundtjänst" samt "Militärt arbete" i SCB:s Standard för svensk yrkesklassificering (SSYK). Denna definition av tjänstemän har vissa begränsningar då enstaka tjänstemannayrken finns med i andra grupper och vice versa men detta är ändå den mest rättvisande definitionen på aggregerad SSYK-nivå. Den streckade gröna linjen avser trenden 2015–2019. Den vertikala linjen markerar det tredje kvartalet 2023.
Källa: SCB, Macrobond och egna beräkningar

Färre inom yrkesgruppen administration och kundtjänst är en förklaring bakom utvecklingen

Mellan 2019 och det första halvåret 2023 fortsatte tjänstemannagrupperna att växa på arbetsmarknaden, med ökningsgrader inom alla fem yrkesgrupper på aggregerad nivå. Samtidigt minskade sysselsättningen i så gott som alla arbetargrupper. Särskilt mycket minskade sysselsättningen inom service, omsorg och försäljningsyrken.

Tabell 5 Yrkesgrupper enligt SSYK, tusentals personer

	2019	+/-	2023K3	+/-	2025K3
Chefsyrken	342	21	363	-12	351
Yrken m. krav på fördjupad högskolekomp.	1 515	218	1 733	-7	1 726
Yrken m. krav på högskolekomp. eller motsv.	855	56	911	-4	907
Yrken in. administration & kundtjänst	368	15	384	-49	335
Service-, omsorgs- & försäljningsyrken	905	-72	832	0	832
Yrken in. lantbruk, trädgård, skogsbruk & fiske	84	0	84	4	88
Yrken in. byggverksamhet & tillverkning	457	-34	423	18	440
Yrken in. maskinell tillverkning & transport m.m.	307	-12	295	9	304
Yrken m. krav på kortare utbildning eller intro.	241	-6	235	3	238
Militära yrken	14	4	18	4	22
Totalt	5 086	191	5 277	-33	5 244

Not: Säsongsjusterade och avrundade värden.
Källa: SCB (AKU)

Utvecklingen med en minskande andel tjänstemän de senaste två åren drivs till största del av yrken inom administration och kundtjänst, även om alla tjänstemannagrupper med undantag för militära yrken har minskat. Det är intressant eftersom yrkesgruppen administration och kundtjänst vanligtvis har färre utbildningsår än andra tjänstemannagrupper och arbetsuppgifterna delvis kan automatiseras med AI. En viss bortrationalisering kan därför ha skett för denna grupp de senaste åren, men den kan också bero på den bredare konjunkturedgången.

För arbetargrupper har sysselsättningen stigit de senaste två åren vilket också bidragit till att andelen tjänstemän har minskat totalt sett. Jämfört med 2019 har dock sysselsättningen inom arbetargrupperna minskat.

Mer finansiell verksamhet och företagstjänster men mindre handel sedan 2019

De flesta branscher ökade sin sysselsättning mellan 2019–2023, men handeln, bygg, vård och omsorg samt delar av industrin minskade sysselsättningen. De enskilt största ökningarna skedde inom information och kommunikation (IKT) samt finansiell verksamhet och företagstjänster, vilket är branscher där många tjänstemän arbetar. Sysselsättningen steg samtidigt mindre inom verkstadsindustrin och inom utbildningssektorn. Sysselsättningsuppgången verkar alltså främst ha skett inom mer tjänstemannadominerade branscher samtidigt som branscher med fler arbetargrupper minskade.

Under de senaste årens konjunkturnedgång har sysselsättningen varit relativt stabil i de olika branscherna. Störst förändringar syns inom offentlig sektor med en sysselsättningsminskning inom utbildning och en ökning inom vård och omsorg. Detta skulle åtminstone delvis kunna vara en konsekvens av den demografiska utvecklingen där antalet äldre ökar snabbt samtidigt som antalet barn i förskoleålder minskar.

Tjänstemannadominerade branscher i näringslivet har minskat något i sysselsättning samtidigt som mer arbetardominerade branscher till viss del ökat, vilket bidrar till en lägre andel tjänstemän av den totala sysselsättningen. Förändringarna inom välfärden bidrar sannolikt också till denna utveckling.

Tabell 6 Sysselsättning efter SNI-kod, tusentals personer

	2019	+/-	2023K3	+/-	2025K3
Jordbruk, skogsbruk och fiske	84	-1	83	1	83
Tillverkning & utvinning, energi & miljö	297	-8	289	-15	274
Tillverkning av verkstadsvaror	273	20	292	0	292
Byggverksamhet	342	-22	320	13	333
Handel	547	-36	511	-2	510
Transport	232	-8	225	5	230
Hotell och restaurang	155	2	156	2	158
Information och kommunikation	255	58	313	-8	305
Finansiell verksamhet, företagstjänster	863	121	984	-4	979
Offentlig förvaltning m.m.	371	49	420	9	429
Utbildning	592	10	603	-52	551
Vård och omsorg	773	-16	756	34	790
Personliga och kulturella tjänster	258	2	260	-19	240
Samtliga näringsgrenar	5 047	171	5 218	-33	5 185

Not: Säsongsjusterade och avrundade värden. Tillverkning & utvinning, energi & miljö inkluderar inte tillverkning av verkstadsvaror.

Källa: SCB (AKU)

Färre programmerare och fler konsulter inom PR, kommunikation och organisation under konjunkturnedgången

I Unionens Branschbarometer svarar 67 procent av klubbarna att företaget har implementerat AI i verksamheten vilket är en kraftig uppgång sedan hösten 2023 då motsvarande andel var 29 procent. Lika många klubbar svarar att AI-implementeringen har lett till ett ökat personalbehov som till ett minskat. Inom IT & telekom svarar 90 procent av klubbarna att företaget

har implementerat AI. 15 procent av klubbarna inom IT & telekom svarar att AI-implementeringen lett till att ersättningsrekryteringar har dragits in.

I SCB:s registerbaserade databas Anställningar kan man följa antalet pågående anställningar i olika delbranscher. Under konjunkturnedgången har antalet pågående anställda minskat i samtliga delbranscher inom IKT. Störst är minskningen inom programvaruproducenter med ungefär 4 000 färre anställda sedan juli 2023. I andra delbranscher har antalet anställda minskat med ungefär 1 000 personer under denna period. Om minskningen av antalet anställda är en effekt av ökad AI-implementering är svårt att slå fast då konjunkturnedgången skett vid ungefär samma tidpunkt, men det går inte att utesluta att åtminstone en del av minskningen beror på detta.

I närliggande tjänstebranscher har antalet pågående anställningar ökat med undantag för Reklam och marknadsföringsbyråer samt Arbetsförmedlingar, rekryteringsföretag och personaluthyrningsföretag. Av statistiken går det inte att utläsa hur utvecklingen varit på en mer finfördelad nivå inom den sistnämnda branschen, men förmodligen har konjunkturnedgången minskat efterfrågan på både rekryterings- och personaluthyrningsföretag.

Störst har anställningsökningen varit för konsultbyråer inom pr, kommunikation och organisation. Fler än tidigare jobbar även inom juridiska och ekonomiska konsultbyråer vilket är intressant att kontrastera mot minskningarna inom andra delbranscher. Det är också noterbart att anställningarna inom resebyråerna och researrangörerna inte minskat, trots lågkonjunkturen och den ökade tillgängligheten av AI-chatbotar där en marknadsförd funktion är att kunna boka resor.

Från statistiken över SSYK-yrkesgrupper framgick att yrken inom administration och kundtjänst minskat mest de senaste åren, vilket till viss del skulle kunna bero på AI-implementering. Då de som jobbar inom dessa yrken är utspridda på många branscher är det dock svårt att isolera denna minskning till enskilda branscher.

Tabell 7 Pågående anställningar, urval av branscher, tusentals personer

	2023M7	+/-	2025M8
Förlag	39	-2	37
Film-, video och TV-programföretag; radio-och TV-bolag	16	-2	15
Telekommunikationsbolag	22	-1	21
Programvaruproducenter, datakonsulter o.d.	156	-4	152
Informationstjänstföretag	12	-1	11
Banker och andra kreditinstitut	65	2	67
Försäkrings- och återförsäkringsbolag, pensionsfonder	26	1	28
Serviceföretag till finans- och försäkringsverksamhet	20	0	20
Juridiska och ekonomiska konsultbyråer	56	2	58
Huvudkontor; konsultbyråer inom pr & kommunikation, företags org.	70	9	78
Arkitektkontor, tekniska konsultbyråer, tekniska provnings- & analysftg	116	3	119
Forsknings- och utvecklingsinstitutioner	22	1	23
Reklam och marknadsföringsbyråer m.m. och veterinärkliniker	65	-3	62
Arbetsförmedlingar, rekryteringsföretag, personaluthyrningsföretag o.d.	130	-19	112
Resebyråer och researrangörer; turistbyråer	8	0	8

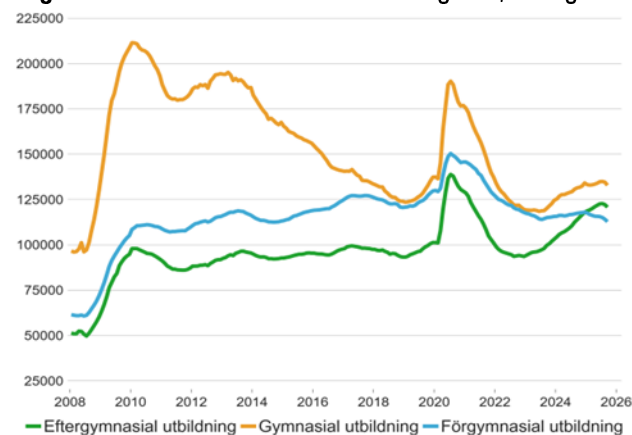
Not: Säsongsjusterade och avrundade värden.

Källa: SCB (Anställningar)

Hög inskrivningsgrad hos Arbetsförmedlingen för grupper med eftergymnasial utbildning

De senaste åren har det skett en stor uppgång i antalet inskrivna hos Arbetsförmedlingen med eftergymnasial utbildning. Uppgången har därtill varit större både i procent och i antal än för grupperna med gymnasial eller förgymnasial utbildning. Detta skiljer sig mot coronapandemin och finanskrisen då inskrivningsgraden ökade mer för de med gymnasial utbildning än för de med eftergymnasial utbildning.

Diagram 41 Inskrivna arbetslösa efter utbildningsnivå, säsongsrensats

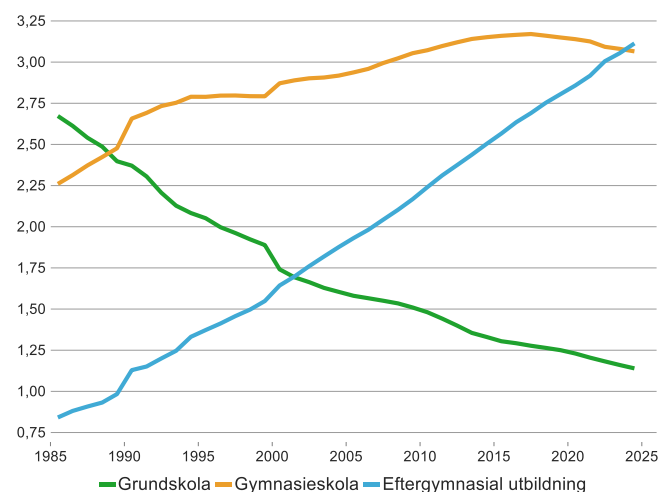

Not: Grundskola definieras som 9 år grundskola eller mindre och gymnasieskola definieras som 3 eller 2 år gymnasieskola eller mindre. Eftergymnasial utbildning definieras som mindre än 3 år eftergymnasial utbildning, 3 år av eftergymnasial utbildning eller mer samt forskarutbildade.

Källa: Macrobond och Arbetsförmedlingen

Sedan 2011 har fler med eftergymnasial utbildning skrivits in hos Arbetsförmedlingen. Detta skulle kunna tolkas som en försämring av arbetsmarknaden för gruppen, men det beror mer troligt på att många fler har en eftergymnasial examen idag än vad som var fallet 2008. Att en liten andel av dessa har blivit arbetslösa över tid är därför inte särskilt märkligt.

Diagram 42 Befolkningens högsta uppmätta utbildningsnivå, miljoner, 1985–2024

Not: Grundskola definieras som 9 år grundskola eller mindre och gymnasieskola definieras som 3 eller 2 år gymnasieskola eller mindre. Eftergymnasial utbildning definieras som mindre än 3 år eftergymnasial utbildning, 3 år av eftergymnasial utbildning eller mer samt forskarutbildade.

Källa: Macrobond, SCB och egna beräkningar

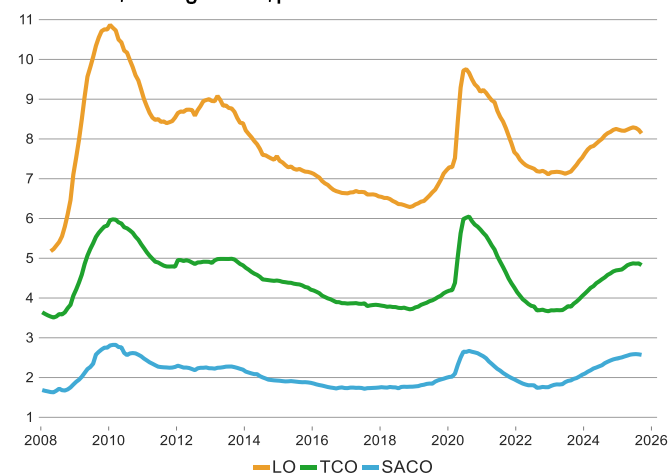
A-kassestatistiken kan säga något om strukturförändringar

Arbetslösheten i a-kassorna kan ge en ledtråd till strukturella förändringar på arbetsmarknaden. Särskilt intressant är att följa till vilken nivå som arbetslösheten i a-kassorna kommer "tillbaka" under en konjunkturåterhämtning. Skulle denna "nya nivå" vara högre än tidigare är det möjligt att strukturella förändringar kan ligga bakom den högre arbetslösheten.

Nivåmässigt skiljer sig arbetslösheten åt mellan de olika fackförbundens a-kassor, med en högre nivå i LO-förbunden jämfört med förbunden inom TCO och SACO. Konjunkturförloppet syns tydligt med uppgångar i lågkonjunkturer och nedgångar i högkonjunkturer. Det är dock tydligt att konjunkturedgångar påverkar medlemsgrupper olika mycket.

Arbetslösheten i LO-förbundens a-kassor har inte ökat under det senaste året, medan ökningen har fortsatt i TCO och SACO-förbundens motsvarigheter. I denna konjunkturedgång verkar därför tjänstemannayrken ha påverkats i högre grad än arbetaryrken. Hur nedgången till mer "normala nivåer" blir kan därför säga mycket om huruvida det även finns strukturella faktorer som påverkat arbetsmarknaden under de senaste åren, där implementering av AI kan vara en sådan.

Diagram 43 Arbetslöshet i a-kassor, efter facklig centralorganisation, 2008–2025, säsongsrensats, procent

Källa: Macrobond, Arbetsförmedlingen, IAF och egna beräkningar

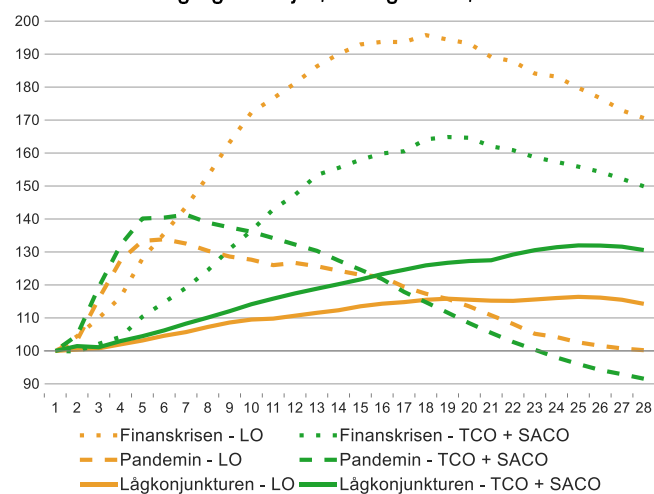
Under finanskrisen (2008–2010) steg arbetslösheten snabbt i Sverige och i resten av västvärlden. Ett och ett halvt år efter att krisen hade inletts hade arbetslösheten i LO-förbundens a-kassor stigit med drygt 90 procent medan motsvarande siffra för tjänstemannaförbunden (TCO + SACO) var en ökning med omkring 60 procent. Det tog lång tid innan arbetslösheten i a-kassorna sjönk tillbaka till nivåerna innan finanskrisen – om den alls gjorde det. För LO-förbundens del hände detta aldrig, utan lägstanoteringen i början av 2019 var högre än innan finanskrisen.

Vid coronapandemin (2020–2022) steg arbetslösheten i a-kassorna åter snabbt men denna gång ökade den mer i tjänstemannaförbunden a-kassor än i LO-förbundens motsvarigheter. Toppen var för TCO respektive SACO lika hög som under finanskrisen. När konjunkturen vände sjönk dock arbetslösheten fortare för medlemmarna i tjänstemannaförbunden a-kassor än för LO:s diton. I mitten av 2022 hade arbetslösheten i a-kassorna gått tillbaka till nivån före pandemin. För

LO-förbundens del var denna nivå dock högre än den varit några år innan pandemin, då en relativt stor uppgång skett året innan pandemin.

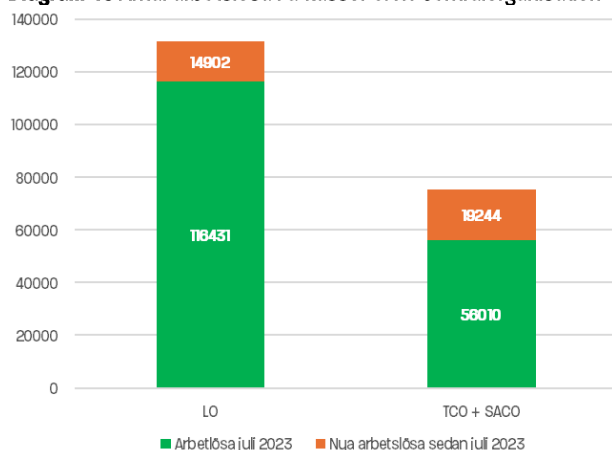
Konjunkturförloppet under den nuvarande lågkonjunkturen (2023–2025) är annorlunda jämfört med finanskrisen och pandemin. Arbetslösheten i de fackliga a-kassorna har långsamt men stadigt ökat sedan sommaren 2023. I början ökade arbetslösheten ungefär lika mycket i LO respektive tjänstemannaförbunden olika a-kassor. Sedan inledningen av 2024 har dock arbetslösheten ökat mer i de senares a-kassor än i den tidigare. Antalet arbetslösa har också ökat mer i tjänstemannaförbunden olika a-kassor än i LO-förbundens motsvarigheter. Ökningen gäller i synnerhet för SACO-förbundens a-kassor där arbetslösheten nått historiskt höga nivåer under 2025. Dock är arbetslösheten bland akademiker fortsatt klart lägst jämfört med övriga grupper.

Diagram 44 Arbetslösheten i a-kassor vid olika konjunkturedgångar, månader efter nedgångens början, säsongrensat, index månad 1 = 100

Källa: Macrobond, Arbetsförmedlingen, IAF och egna beräkningar

Diagram 45 Antal arbetslösa i a-kassor efter centralorganisation

Not: Säsongsjusterade värden.

Källa: Macrobond, Arbetsförmedlingen, IAF och egna beräkningar

Strukturella förändringar framöver med förändrad demografi och mer AI-implementering på svensk arbetsmarknad

Under en lång tid har den svenska ekonomin och därmed också arbetsmarknaden blivit alltmer avancerad och kunskapsintensiv. Som redogjorts för ovan har befolkningen blivit mer

välutbildad och andelen tjänstemän som andel av sysselsättningen har vuxit i en snabb takt. Det är svårt att säga om inbromsningen i denna andel, som skett de senaste två åren, är ett trendbrott eller ett tillfälligt undantag. Det blir av den anledningen högtintressant att följa hur arbetslösheten respektive sysselsättningen utvecklas för olika tjänstemanna- och arbetargrupper när konjunkturuppgången väl sker i Sverige.

Sveriges befolkningsstruktur kommer också förändras i en relativt snabb takt den närmsta tiden. Fler och fler blir äldre samtidigt som det ser ut att bli färre barn och unga då barnafödandet sjunker. Denna utveckling lär förändra arbetsmarknadsstrukturen inom den offentliga sektorn. Framför allt genom högre efterfrågan på arbetskraft inom vården generellt men specifikt inom äldreomsorgen, medan efterfrågan inom utbildningssystemen kan komma att minska. Denna förändring skulle kunna öka andelen arbetare relativt tjänstemän på arbetsmarknaden i stort, då andelen arbetare är relativt låg inom utbildningssystemet men betydligt högre inom omsorgen.

Implementeringen av AI har, och kommer förmodligen i ökande grad framöver, att påverka den svenska arbetsmarknadsstrukturen. Det är svårt att slå fast i vilken utsträckning som jobb kan komma att ersättas och i vilken grad som innehållet i existerande jobb kan komma att förändras. Om innehållet i arbetena förändras på ett betydande sätt kommer omställningssystemen och kompetensutveckling att spela en ännu större roll än idag för att svensk ekonomi ska nå sin fulla potential.

Vid tidigare teknikskiften, som exempelvis när datorerna introducerades brett i samhället under 1990-talet, ersattes vissa jobb av datorer men samtidigt så tillkom många fler jobb som en följd av de möjligheter som den nya tekniken förde med sig. Det går att tänka sig en liknande utveckling när AI-implementeringen har kommit längre, även om det inte är en självklarhet.

Betydelsen av att AI-implementeringen sker på ett sätt som gynnar både företagen och arbetstagarna har påpekats av bland andra mottagarna av Sveriges Riksbanks pris till Alfred Nobels minne Daron Acemoglu och Simon Johnsson. De har talat om betydelsen av att skapa en "Pro-worker AI" där de fördelar som AI-implementeringen genererar delas mellan företag och arbetstagare.

I detta har fackföreningarna en mycket viktig roll att spela för att möjliggöra denna önskvärda AI-implementering. Med den höga fackliga organiseringsgraden för tjänstemän som Sverige uppvisar borde förutsättningarna för detta vara goda.

Fördjupning: AI-implementering hittills på svensk arbetsmarknad

AI-frågans aktualitet kan knappast överdrivas. Så gott som alla företag och organisationer behöver förhålla sig till AI och intresset för frågan blir därför också av naturliga skäl stort.

Som Sveriges största fackförbund med medlemmar som är tjänstemän i det privata näringslivet följer vi naturligtvis den här utvecklingen noga. Dels ur aspekten hur det påverkar med-

lekmarnas arbetsvardag, till exempel gällande behov av kompetensutveckling. Dels på makronivån gällande hur det påverkar antalet jobb och vilka strukturförändringar det ger upphov till.

För att få en aktuell bild av nuläget frågade vi Unionens klubbar i Branschbarometern om någon form av AI har implementerats på deras företag.¹⁰ Flera av frågorna ställde vi även för två år sedan och en jämförelse kan därför göras.

I de fall det finns intressanta skillnader i resultaten mellan de tre största branscherna i undersökningen (tillverkningsindustrin, IT & telekom samt handeln) anges dessa.¹¹

Tre av fyra har eller planerar att implementera AI

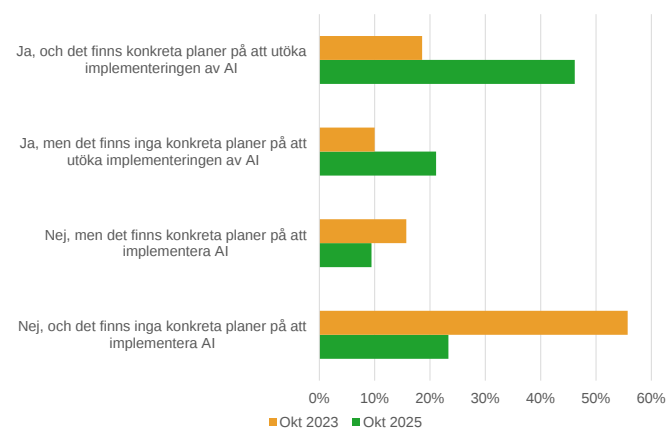
Av de klubbar som anser sig kunna svara på frågan, anger två tredjedelar (67 procent) att företaget på ett konkret sätt har implementerat AI i verksamheten. När vi ställde motsvarande frågor hösten 2023 var andelen 29 procent. Det har alltså skett en mycket kraftig ökning de senaste två åren.

Drygt hälften av klubbarna anger att det finns konkreta planer på att implementera AI. Det är såklart en stor överlappning mellan de som har och de som planerar att implementera – tillsammans täcker de drygt tre fjärdedelar av företagen (77 procent).

Sammantaget svarar alltså 3 av 4 att företaget har implementerat och/eller planerar att implementera AI på ett konkret sätt. Omvänt gäller att 1 av 4 svarar att företaget varken har eller planerar att göra det.

IT & telekom utmärker sig, föga förvånande, som den bransch där AI-implementeringen är mest utbredd. Hela 90 procent av klubbarna anger där att företagen har implementerat AI. Till det ska läggas 3 procent som inte har men som planerar att implementera. Det är således endast 7 procent som varken har eller planerar att implementera AI. Även konsult & bemanning utmärker sig med nästan lika höga andelar som har och/eller planerar att implementera AI som i IT & telekom. Resultaten för den sammanlagda handeln och basindustrin ligger nära det totala genomsnittet, medan transport & logistik och resterande branscher inom industrin – tillverkningsindustrin – i lägre grad har och/eller i nuläget planerar att implementera AI.

Diagram 46 Har företaget implementerat AI på något konkret sätt i verksamheten?

Källa: Unionens Branschbarometer

De som har, eller kommer, implementera AI fick också ange vilken typ av arbetsuppgifter det rör sig om. Svaren vittnar om att implementeringen av AI är utbredd i så gott som alla branscher och används till arbetsuppgifter av många slag. Många klubbar svarar att texter kan skrivas med AI, att de kan få hjälp med programmering eller att de har möjlighet att ta hjälp av generativ AI, som exempelvis Chat-GPT, internt på olika vis. Flera klubbar svarar också att företaget har, eller håller på att, utveckla interna GPT:er på företaget. Det man som konsument ofta möter är olika typer av chatbotar i företagets kundtjänster, vilket också är ett vanligt svar i vår undersökning. Ett annat vanligt användningsområde är behandling av administrativa rutinuppgifter.

Men svaren från undersökningen visar också på andra, för utomstående kanske mer oväntade, exempel på implementering. Bland dessa kan nämnas HR- och rekryteringsarbete, att förutse risker på olika sätt eller att AI planerar hela reseprogram för kunder inom resebranschen.

¹⁰ I undersökningen definieras AI som "datorsystem som är designade för att utföra uppgifter som normalt skulle kräva mänsklig tankeförmåga".

¹¹ I redovisningen av alla svar har de som svarat *Vet ej* exkluderats ur beräkningarna. Resultaten är inte viktade efter storlek på företag, varje företag väger lika tungt oavsett storlek.

Tabell 8 AI-implementeringar

Vanligt förekommande implementeringar
Hantering av kundkontakter, ex i chatbotar och hantering av mejl
Ersätta/komplettera kundtjänst med ex röstdriven AI
Analysstöd och sammanfattning av texter och möten
Generera/analysera kod vid programmering
Utveckling och testning av programvara
Kundanalys/analys av kunddata
Översättning
Skapa säljande texter till marknadsföring
Produktionsplanering, optimering av maskinnyttjande och förebyggande underhåll
Olika typer av rapportering och administrativ (ej produktionsrelaterad) analys
AI integreras i produkterna till kund
Skapande av manualer/instruktioner/teknisk dokumentation
Andra exempel på implementeringar
AI sköter första steget i rekryteringsprocesser
Optimera prissättning
Analyserar information i incidentrapportsystem för att förutse riskområden för allvarliga olyckor
Prognoser för att förutse behov på elmarknaden
Effektivisera skrivprocessen för journalister
AI gör hela reseprogram för kunder inom resebranschen
Kemiberäkningar

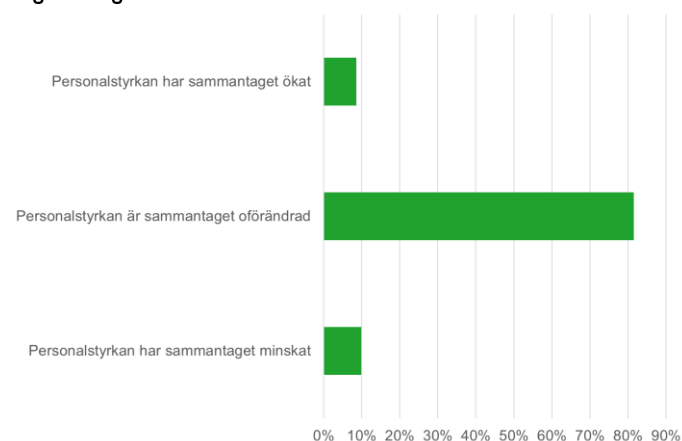
Källa: Unionens Branschbarometer

Effekter av AI-implementering på personalstyrkan – ännu ingen negativ nettopåverkan, men den kan anas runt hörnet

Av de klubbar som svarat att AI-implementeringar har genomförts, är det en lika stor andel som svarat att storleken på personalstyrkan som en effekt av detta har ökat som det är som svarat att den har minskat (i båda fallen 1 av 10). Den absoluta majoriteten – 8 av 10 – anger att personalstyrkan sammantaget är oförändrad.

Inom både handeln och IT & telekom är det fler klubbar som bedömer att personalstyrkan minskat till följd av genomförda AI-implementeringar än det är som bedömer att den ökat. Inom tillverkningsindustri väger dessa andelar mer eller mindre jämnt.

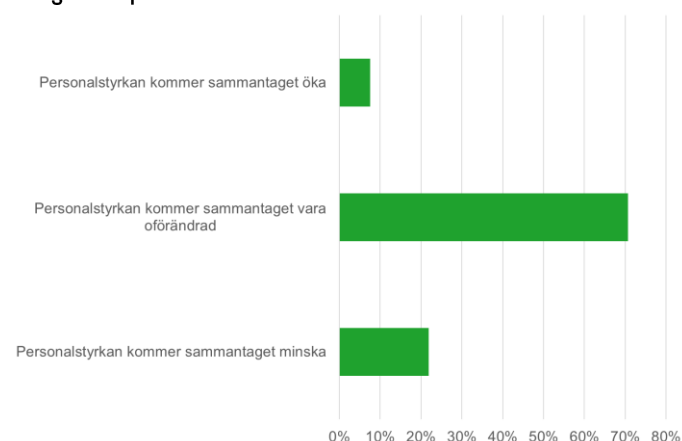
Diagram 47 Hur har personalstyrkan påverkats av de AI-implementeringar som genomförts?

Källa: Unionens Branschbarometer

Bilden ändras när samma fråga ställs avseende planerade implementeringar, främst genom att andelen som svarar att personalstyrkan kommer att minska dubblas jämfört med effekten av redan genomförda implementeringar (från 1 till 2 av 10). Andelen som svarar att personalstyrkan kommer förbli oförändrad minskar till 7 av 10.

Diagram 48 Hur kommer personalstyrkan påverkas av de AI-implementeringar som planeras?

Källa: Unionens Branschbarometer

Från fritextsvaren i undersökningen kan vi också se några intressanta saker. Överlag går de i linje med de kvantitativa resultat som presenterats ovan om att det inte blivit någon negativ påverkan på personalstyrkan ännu. De eventuella neddragningar som har skett har istället främst handlat om en anpassning till ett försämrat konjunkturläge.

Några företag (främst inom IT & telekom) tar upp att AI antingen har påverkat jobb inom företaget men att det då ska ha skett i verksamheter utomlands, eller att AI ersatt jobb i Sverige som annars skulle flyttats till låglöneländer.

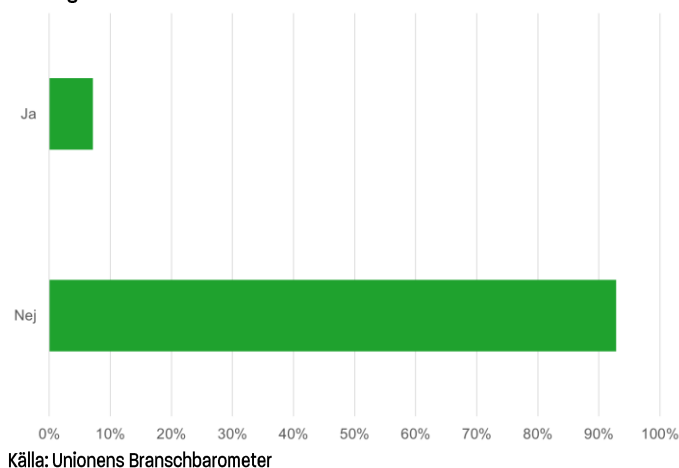
Flera klubbar lyfter fram olika varianter av att AI har frigjort tid och effektiviserat arbetet så att det möjliggjort för företaget att växa utan att öka antalet anställda. Detta är också ett sätt som AI kan påverka sysselsättningen – att en under andra omständigheter given utökning av antalet anställda uteblir (med en produktivitetshöjning som följd).

Med en liknande tanke ville vi också undersöka huruvida ett ökat användande av AI har gjort att vakanser som tidigare har ersatts med en ny anställd nu istället ersätts med hjälp av AI.

Det finns en påverkan på ersättningsrekryteringarna

7 procent svarar att genomförda eller planerade AI-implementeringar har lett till att tjänster som tidigare ersättningsrekryterats när de blivit lediga istället dragits in. Omvänt svarar 93 procent att så inte har skett. Vi kan alltså se en sådan effekt, även om den än så länge inte är särskilt utbredd. Störst är den inom IT & telekom där 15 procent av klubbarna svarat att AI-implementeringar lett till indragna ersättningsrekryteringar.

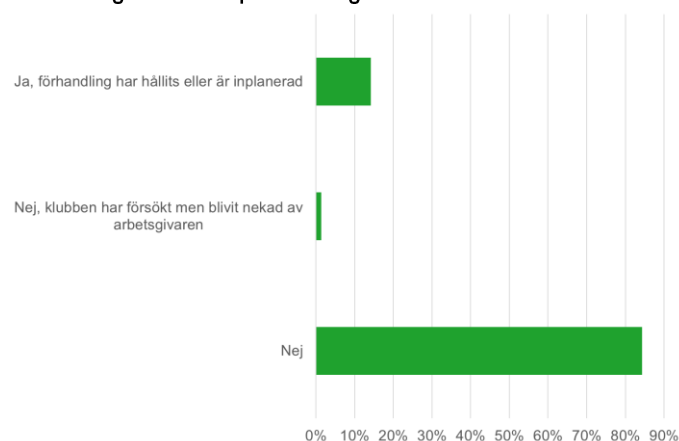
Diagram 49 Har genomförda eller planerade AI-implementeringar lett till att tjänster som tidigare ersättningsrekryterats när de blivit lediga istället dragits in?

Personalen behöver inkluderas i högre utsträckning när AI implementeras

Endast 14 procent av klubbarna anger att de haft någon typ av förhandling eller diskussion med arbetsgivaren om implementeringen av AI. För två år sedan var den andelen 21 procent. En liten andel anger att de försökt men blivit nekade medan de allra flesta säger att det inte förekommit någon förhandling eller diskussion.

Diagram 50 Har klubben haft någon typ av förhandling eller diskussion med arbetsgivaren om implementeringen av AI?

Liksom vid införandet av andra tekniska lösningar är det viktigt att involvera de anställda vid implementeringen av AI. Både för att de effektivitetsvinster man vill uppnå faktiskt ska besannas och för att de anställda ska känna delaktighet och ges en chans att kunna påverka införandet. Flertalet AI-verktyg är

av sådan natur att arbetsgivaren måste beakta medbestämmandelagens och arbetsmiljölagstiftningens krav på inflytande. Därtill ställer dataskyddslagstiftningen, inkluderat AI-förordningen, krav på att de anställda genom sina representanter ska involveras vid implementeringen och användningen av AI-verktyg som behandlar anställdas personuppgifter.

Det är därför oroväckande att en så låg andel har haft en sådan diskussion. Här har arbetsgivarna en läxa att göra. I sammanhanget kan påpekas att OECD (Employment Outlook 2023, s. 232) har identifierat att när AI-system implementeras i dialog med arbetstagarrepresentanter, blir den positiva effekten av AI-systemen större.

Snabb AI-implementering men oviss effekt på sysselsättningen

Resultaten av den här undersökningen visar att implementering av olika AI-verktyg är väldigt utbrett i det svenska näringslivet. Det har dessutom ökat kraftigt under de senaste två åren. Men trots denna snabba ökning är uppfattningen bland Unionens klubbar överlag att det ännu inte har fått någon negativ påverkan på personalstyrkans storlek.

Vi kan dock befinna oss i en brytpunkt där en mer påtaglig effekt kommer visa sig framöver. Även om det inte sker via direkta neddragningar kan det istället ske genom att företag ges en möjlighet att växa utan att det, som tidigare varit utgångspunkten, medför att antalet anställda ökar i motsvarande grad. Om så blir fallet kommer det innebära en negativ effekt på sysselsättningsökningen, men bör istället avspeglar sig i en högre produktivitetstillväxt.

Ett annat sätt antalet anställda kan påverkas negativt är genom att ersättningsrekryteringar uteblir. Vi vet inte något om omfattningen där det förekommer, men tycker oss ändå med stöd av den här undersökningen kunna säga att en del av den negativa påverkan på personalstyrkan som kommer av AI-implementeringar handlar om detta fenomen – alltså att tjänster försvinner utan att personal sägs upp.

Även om fokuset ofta hamnar på eventuella neddragningar av personal med anledning av AI är det lika intressant att titta på den andra sidan av myntet – jobb som tillkommer med anledning av AI. Där visar vår undersökning det intressanta faktumet att det hittills är lika många klubbar som anger att antalet anställda har ökat som anger att det har minskat.

Vi vet av erfarenhet att det faktum att teknologisk utveckling förändrar ekonomin och arbetsmarknaden inte är en anledning till att bekämpa den. Tvärtom är chansen stor att nya jobb också tillkommer, även om det av naturliga skäl är svårare att på förhand göra bedömningar om omfattningen samt veta exakt hur de nya jobben kommer att se ut.

Därför är det av största vikt att de anställda står starka genom att vara förberedda på nya kompetenskrav som följer av denna strukturomvandling. Här måste arbetsgivare säkerställa att möjligheten till kompetensutveckling är en verklighet för alla. Det är direkt nödvändigt för att svenska företag ska behålla och utveckla sin konkurrenskraft i en framtid där det bara är att förutsätta att AI-teknik kommer att vara en del av våra jobb.

Prognossammanställning

Föregående rapport inom parentes

	2024		2025		2026	
Försörjningsbalans						
Hushållens konsumtion	0,6	(0,3)	1,6	(2,1)	3,0	(3,0)
Offentlig konsumtion	1,2	(1,2)	0,8	(1,2)	1,5	(1,5)
Fasta bruttoinvesteringar	0,0	(-1,1)	0,0	(1,5)	3,3	(3,0)
Lagerinvesteringar	0,2	(0,3)	0,2	(0,1)	0,0	(0,0)
Export	2,0	(2,3)	3,7	(2,5)	2,5	(3,5)
Import	2,3	(1,7)	3,3	(2,0)	2,5	(3,2)
BNP	0,8	(1,0)	1,5	(2,1)	2,7	(2,8)
BNP, kalenderkorrigerad	0,5	(1,0)	1,7	(2,3)	2,5	(2,8)
Prisutveckling						
KPI, årsgenomsnitt	2,8	(2,8)	0,8	(0,9)	0,6	(1,8)
KPIF, årsgenomsnitt	1,9	(1,9)	2,7	(2,5)	1,1	(1,9)
Styrränta årsgenomsnitt	3,60	-	2,10	-	1,75	-
Styrränta, vid årets slut	2,75	(2,50)	1,75	(2,25)	1,75	(2,25)
Arbetsmarknad						
Sysselsättningstillväxt, AKU	-0,5	(-0,5)	0,3	(0,5)	0,6	(1,0)
Arbetslöshet, AKU	8,4	(8,4)	8,7	(8,5)	8,4	(8,1)
Arbetslöshet, Arbetsförmedlingen	6,8	-	7,0	-	6,7	-

SVERIGES STÖRSTA FACKFÖRBUND

Hos oss är alla tjänstemän i det privata arbetslivet
välkomna, oavsett utbildning och befattning.

Bland våra medlemmar hittar du många chefer
och dessutom både egenföretagare och studenter.
Vår vision är att tillsammans skapa framgång,
trygghet och glädje i arbetslivet.